

Totaalanalyse aanvragen BIS op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling

Onderzoeksrapport

Totaalanalyse aanvragen BIS op het gebied van cul- tuureducatie en talent- ontwikkeling

Onderzoeksrapport

Claudia de Graauw
Loes Hoogenboom
Letty Ranshuysen

oktober 2012

Inhoudsopgave

1 Achtergrond van het onderzoek	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Onderzoeksvragen	3
1.3 Dataverzameling en analyse	5
1.4 Respons cultuureducatie	8
1.5 Respons talentontwikkeling	8
1.6 Opbouw rapport	9
2 Cultuureducatie: de stand van zaken (2009-2010) en de plannen voor de komende BIS-periode (2013-2016)	11
2.1 De verschillende typen educatieve activiteiten	11
2.2 De omvang van de activiteiten in termen van bereik	14
2.3 De positie van educatieve medewerkers in de instelling	17
2.4 De omvang van voor educatie gereserveerde middelen	19
2.5 De mate waarin de instellingen zich hebben verdiept in de behoefte van het onderwijs	21
2.6 Samenwerking met andere partners	22
2.7 Evaluatie van educatieve activiteiten	22
2.8 In hoeverre is cultuureducatie geïntegreerd in de organisatie?	24
3 Conclusies cultuureducatie	27
3.1 Algemene conclusies (alle instellingen)	27
3.2 Verschillen tussen artikelen	29
3.3 Trends	31
3.4 Vergelijking met ander onderzoek	31
3.5 Bruikbare criteria voor monitoring	35
4 Talentontwikkeling: de stand van zaken (2009-2010) en de plannen voor de komende BIS-periode (2013-2016)	39
4.1 De verschillende typen activiteiten gericht op talentontwikkeling	39
4.2 De deelnemers aan deze activiteiten	40
4.3 De samenwerkingspartners bij deze activiteiten	41
4.4 Het doel van de samenwerking	41

4.5	De verhouding tot het kunstvakonderwijs	42
4.6	Doorstroom naar de grote zaal	42
4.7	Functie van (opgeheven) productiehuizen	43
5	Conclusies talentontwikkeling	45
5.1	Algemene conclusies (alle instellingen)	45
5.2	Verschillen tussen artikelen	46
5.3	Trends	47
5.4	Bruikbare criteria voor monitoring	48
Bijlage I	Tabellen behorend tot hoofdstuk 1 Achtergrond van het onderzoek	49
Bijlage II	Tabellen behorend tot hoofdstuk 2 Cultuureducatie	53
Bijlage III	Indicatoren cultuureducatie	59
Bijlage IV	Tabellen behorend tot hoofdstuk 4 Talentontwikkeling	67
Bijlage V	Indicatoren talentontwikkeling	71

1 Achtergrond van het onderzoek

Dit onderzoeksrapport bevat de analyse op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling van de **toegekende** subsidieaanvragen voor de BIS 2013-2016. In dit hoofdstuk staat beschreven hoe het onderzoek is opgezet en uitgevoerd, in de laatste paragraaf staat de opbouw van dit rapport.

1.1 Aanleiding

In dit onderzoek is geanalyseerd hoe instellingen invulling geven aan de criteria *cultuureducatie* en *talentontwikkeling* in de subsidieaanvragen voor de BIS voor de periode 2013-2016 invulling geven aan geanalyseerd. Het onderzoek heeft een tweeledig doel:

- Informeren Raad voor Cultuur als input voor de beoordeling van de aanvragen en andere adviestrajecten.
- Totaalanalyse voor Ministerie OCW over de stand van zaken (cultuur)sector breed, als input voor de monitoring van de BIS in de periode 2013-2016 en ten behoeve van verdere beleidsontwikkeling.

Hiertoe is Claudia de Graauw gevraagd een analyse op te leveren van de subsidieaanvragen voor de BIS 2013-2016.

1.2 Onderzoeksvragen

Bij aanvang van het onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1) Hoe gaan de instellingen om met cultuureducatie als het gaat om de volgende zaken?

- De verschillende typen educatieve activiteiten.
- De omvang van de activiteiten in termen van personele inzet en bereik.
- De positie van het personeel t.b.v. educatie binnen een instelling.
- De omvang van voor educatie gereserveerde middelen in relatie tot de omvang van de instelling of de sector.
- De wijze van samenwerking met het onderwijs en overige partners.
- De mate waarin de instellingen zich hebben verdiept in de behoefte van het onderwijs.
- De wijze waarop evaluatie van de activiteiten plaatsvindt en het gebruik van de bevindingen die hieruit voortkomen.
- De mate waarin cultuureducatie geïntegreerd is in de organisatie.

2) Hoe gaan de instellingen om met talentontwikkeling als het gaat om de volgende zaken:

- De verschillende typen activiteiten gericht op talentontwikkeling
- De deelnemers aan deze activiteiten
- De samenwerkingspartners bij deze activiteiten
- Het doel van de samenwerking
- De verhouding tot het kunstvakonderwijs
- Doorstroom naar de grote zaal
- Overnemen van functie van kleine (opgeheven) productiehuisen

3) Wat zijn de overeenkomsten en belangrijke verschillen tussen soorten instellingen? Hierbij is onderscheid gemaakt naar artikel, naar type instelling en naar omvang:

a) De door het ministerie gehanteerde artikelen*:

- Algemeen theater (art. 3.9)
- Jeugdtheater (art. 3.10)
- Dans (art. 3.12)
- Symfonieorkesten (art. 3-14-3.16)
- Opera (art. 3.18 - 3.19)
- Festival (art. 3.21 en art. 3.32)
- Musea (art. 3.23)
- Presentatie-instellingen (art. 3.29) (galleries)
- Ondersteunende instelling (art. 3.30, 3.33, 3.37 en 3.39) (kennisinstituten en de zogenaamde postacademische instellingen voor beeldende kunst)**

* Ten bate van de analyse zijn enkele artikelen samengevoegd. Dit zijn de artikelen voor festivals en voor ondersteunende instellingen.

** Alleen de ondersteunende instellingen uit artikel 3.30 (de zogenaamde postacademische instellingen) zijn opgenomen in de analyse.

b) Type instelling:

- Presenterend
- Producerend
- Ondersteunend
- Festival

c) Omvang (op basis van aantal medewerkers volgens de indeling van Oberon in de enquête cultuureducatie):

- Klein: 10 of minder fte's
- Middel: meer dan 10 en minder dan 50 fte's
- Groot: meer dan 50 fte's

- 4) Welke trends zijn waarneembaar?
- 5) Wat zijn goede criteria voor monitoring?
- 6) Hoe sluiten deze conclusies aan, dan wel verschillen zij, met de uitkomsten van vergelijkbare onderzoeken?

1.3 Dataverzameling en analyse

De subsidieaanvragen zijn tot en met 1 februari 2012 ingediend bij het ministerie. In juli 2012 hebben enkele instellingen op verzoek van het Ministerie van OCW hun aanvraag aangepast, hetzij een nieuwe aanvraag gedaan. In deze analyse zijn alleen de subsidieaanvragen opgenomen die gehonoreerd zijn. De gehonoreerde aanvragen van de ondersteunende instellingen (art. 3.33, 3.37 en 3.39). De kennisinstituten, zijn niet opgenomen in de analyse.

De instellingen hebben een activiteitenplan ingeleverd met daarin een hoofdstuk met plannen voor cultuureducatie en/of een hoofdstuk met plannen voor talentontwikkeling, indien de instelling hiertoe verplicht is door de Subsidieregeling Culturele Basisinfrastructuur 2013-2016 (voortaan de regeling), dan wel hierop beoordeeld wil worden. Deze regeling is een wijziging van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid. In de hoofdstukken over cultuureducatie en talentontwikkeling moest een aantal vragen beantwoord worden. De wijze waarop dit gedaan is, verschilt sterk per aanvraag. In het activiteitenplan worden plannen en ambities beschreven, met als uitgangspunt wat er momenteel gebeurt bij de instellingen op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling.

Ter specificatie en onderbouwing van het plan bestonden de aanvragen daarnaast uit een module, met daarin cijfers over: baten en lasten, publieksbereik, aantal activiteiten, bereik van de leerlingen en het aantal fte's. Deze cijfers hebben betrekking op de werkelijkheid (2009 en 2010) en de ambities van de instellingen (2013-2016) en zijn op een gestandaardiseerde wijze verzameld.

In samenspraak met medewerkers van het ministerie en de Raad voor Cultuur is ten behoeve van dit onderzoek een invulformat opgesteld, bestaande uit ongeveer 200 variabelen en een aantal samenvattende indicatoren. Aan de hand van dit invulformat is enerzijds een standaard opgesteld voor de analyse per instelling en anderzijds een databestand gevuld. Het databestand is zowel gebruikt om de standaard per instelling te vullen, als voor de totaalanalyse. Voor het vullen van het bestand, zijn zowel het activiteitenplan als de module gebruikt. In het geval dat instellingen ook andere documenten hebben aangeleverd, zoals bijvoorbeeld een extra begroting of een uitleg over een geplande fusie, zijn ook deze bestudeerd en meegenomen. De totaalanalyse en dus dit rapport is gebaseerd op de opgegeven informatie in de subsidieaanvragen. Dat betekent dat informatie die instellingen achterwege hebben gelaten, niet mee is genomen. Hierbij kan gedacht worden aan enkele instellingen die aangeven moeite te hebben om hun presta-

ties voor 2013 of 2016 te specificeren, of alleen een gemiddelde over de subsidieperiode hebben aangegeven.

Een viertal instellingen fuseert bij aanvang van de nieuwe BIS-periode. Het betreft twee ondersteunende instellingen (geen aanvraag voor cultuureducatie of talentontwikkeling) en twee uitvoerende instellingen (die wel een aanvraag hebben voor cultuureducatie en talentontwikkeling). Deze instellingen zijn, in overleg met de opdrachtgever, als vier instellingen opgenomen in de analyses i.p.v. als twee gefuseerde instellingen.

1.3.1 Indicatoren

Bij het maken van de analyse zijn de variabelen uit de aanvragen samengevat in indicatoren. Elke indicator kent 5 categorieën, een instelling is op basis van verschillende variabelen ingedeeld in een categorie. De categorieën zijn oplopend van aard: de tweede categorie is meer dan de eerste, de derde categorie is meer dan de tweede, etc. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om meer bereik, meer samenwerking, meer evaluatie of meer kwaliteit. De benaming van de categorieën is niet uitsluitend, maar een aanduiding. Dat betekent dat niet alle variabelen die zijn meegenomen bij de indeling, staan beschreven in de categorie.

Indicatoren cultuureducatie:

- Indicator bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)
- Indicator positie cultuureducatie binnen de instelling
- Indicator inhoudelijke doelstelling cultuureducatie
- Indicator samenwerking op gebied van cultuureducatie
- Indicator evaluatie van cultuureducatie

Ten bate van de totaalanalyse, zijn naast deze vijf indicatoren nog twee indicatoren samengesteld: het bereik van cultuureducatieve activiteiten buiten school en publieksbereik in algemene zin. Binnenschoolse cultuureducatie is speerpunt van het huidige beleid, maar dekt niet het volledige aanbod van cultuureducatie van de culturele instellingen. Omdat cultuureducatie ook buiten school plaats vindt, is hiervoor ook een indicator samengesteld. Een indicator 'Publieksbereik' is gemaakt om cultuureducatie beter te kunnen duiden in samenhang met de 'reguliere' publieksactiviteiten van instellingen.

Indicatoren talentontwikkeling:

- Indicator bereik talentontwikkeling
- Indicator samenwerking talentontwikkeling
- Indicator kwaliteit talentontwikkeling

1.3.2 Berekeningen en tabellen

Analyses en tabellen ter beantwoording van de deelvragen

Om de onderzoeksvragen met haar deelvragen te beantwoorden, zijn gestandaardiseerde analyses uitgevoerd. Deelvragen worden beantwoord, door variabelen die betrekking hebben op deze deelvraag te analyseren. Eerst is gekeken naar de score en het percentage t.o.v. alle aanvragen. Deze scoreverdeling is in enkele gevallen zichtbaar gemaakt in een aparte tabel. Hierbij is 100% het totaal aantal instellingen waarvoor de variabele ingevuld is. Voor cultuureducatie is dat meestal 71 en voor talentontwikkeling meestal 45.

Daarnaast is bij elke variabele die een deelvraag beantwoordt, nagegaan in hoeverre er significante verschillen zijn tussen bepaalde soorten instellingen (artikel, type instelling en omvang). Hiervoor zijn gemiddelden berekend per soort instelling (per artikel, per type en per omvang-grootte), bijvoorbeeld het gemiddeld aantal schoolbezoekers in 2009 bij dansgezelschappen. Dit gemiddelde is vergeleken met het gemiddeld aantal schoolbezoekers in 2009 bij jeugdtheatergezelschappen en het gemiddelde van de andere artikelen.

Indien er significante verschillen zijn, wordt er gerapporteerd in gemiddelden die een beeld geven van de sector. Ook is gekeken of er grote afwijkingen zijn van deze gemiddelden, zowel positief als negatief. Hierbij kan gedacht worden aan een festival met extreem veel lessen op scholen of een museum zonder workshops, terwijl alle andere musea wel workshops geven. In het geval van extremen wordt hierover, anoniem, gerapporteerd.

De meeste tabellen staan in bijlage II (w.b.t. cultuureducatie) en bijlage IV (w.b.t. talentontwikkeling).

Analyses en tabellen indicatoren

Bij de indicatoren is ongeveer dezelfde aanpak gehanteerd als bij de analyse van de variabelen ter beantwoording van de deelvragen. Eerst is gekeken naar de score van de instellingen op de indicatoren. Deze staan in tabellen aangegeven samen met het percentage, waarbij 100% alle instellingen zijn waarvoor de indicator is ingevuld.

Daarnaast is er gekeken in hoeverre er significante verschillen zijn tussen bepaalde soorten instellingen (artikel, type instelling en omvang). Hiervoor zijn gemiddelden berekend per soort instelling (per artikel, per type en per omvang-grootte). Dit gemiddelde is berekend door elke categorie punten te geven, dit te vermenigvuldigen met het aantal instellingen (per artikel) dat in deze categorie valt en dat getal te delen door het totaal aantal instellingen dat ingedeeld is. De eerste categorie, de categorie waar het minst voor gedaan hoeft te worden (beperkt bereik, geen samenwerking, etc.) krijgt hierbij 1 punt. De tweede categorie, de categorie waarvoor meer gedaan moet worden, krijgt twee punten. Dit is doorgevoerd tot de vijfde categorie, waar het meest voor gedaan moet worden (veel bereik, veel samenwerking, etc.), door deze 5 punten te geven.

De analyse van de indicatoren staat in bijlage III (w.b.t. cultuureducatie) en bijlage V (w.b.t. talentontwikkeling).

1.4 Respons cultuureducatie

In totaal hebben 71 instellingen (96% van de 74 instellingen die een aanvraag toegekend kregen) in hun aanvraag aandacht besteed aan cultuureducatie. Alle instellingen die vanuit de regeling hiertoe verplicht waren, hebben dit in ieder geval gedaan. Daarnaast hebben enkele instellingen die dit niet verplicht waren activiteiten op het gebied van cultuureducatie toegelicht.

In tabel 13: Aantal instellingen met aandacht voor cultuureducatie naar artikel (tabellen behorende tot deze en de volgende paragraaf staan in bijlage I), is te zien dat alleen de ondersteunende instellingen voor beeldende kunst (postacademische instellingen; art. 3.30) geen aandacht hebben besteed aan cultuureducatie. Zij hebben hiertoe ook geen verplichting.

Symfonieorkesten die subsidie aanvragen voor begeleiding van dans (art. 3.16), hebben geen verplichting t.a.v. cultuureducatie (zij hebben vanuit de regeling geen eigen aanbod voor algemeen publiek, en dus ook niet voor kinderen of jeugd). Eén orkest heeft wel aandacht besteed aan cultuureducatie en heeft een subsidie toegekend gekregen.

In tabel 14: Aantal instellingen met aandacht voor cultuureducatie naar type instelling, en tabel 15: Aantal instellingen met aandacht voor cultuureducatie naar omvang, staan de instellingen met aandacht voor cultuureducatie verdeeld naar type instelling en naar omvang.

1.5 Respons talentontwikkeling

Van de 74 toegekende subsidieaanvragen hebben er 45 (61%) aandacht voor talentontwikkeling. Dit is twee keer zo veel dan verwacht n.a.v. de verplichting vanuit de regeling. Alle instellingen die vanuit de regeling en het subsidieaanvraagformulier verplicht waren activiteiten op gebied van talentontwikkeling toe te lichten, hebben dit ook gedaan. Binnen de meeste artikelen geldt alleen voor de grotere instellingen een verplichting om vanuit de regeling aan talentontwikkeling te doen ('grootte' is in de regeling gedefinieerd aan de hand van activiteiten, niet persoonsomvang). Binnen sommige artikelen hebben alle instellingen aandacht besteed aan en plannen gemaakt voor talentontwikkeling, ook als zij hiertoe niet verplicht waren vanuit de regeling.

In tabel 16: Culturele instellingen met aandacht voor talentontwikkeling naar artikel, is te zien dat, m.u.v. musea, alle artikelen aandacht besteden aan talentontwikkeling.

Vanuit de regeling is talentontwikkeling een specifieke taak voor alle podiumkunstgezelschappen, behalve symfonieorkesten die subsidie aanvragen voor begeleiding van dans (art. 3.16) en

jeugdtheatergezelschappen (art. 3.10). Festivals (film en podiumkunsten), presentatie-instellingen en musea hebben vanuit de regeling formeel geen taak op dit gebied. Ondersteunende instellingen op gebied van beeldende kunst (art. 3.30, ook wel postacademische instellingen genoemd) hebben juist een kerntaak op gebied van talentontwikkeling, plannen voor talentontwikkeling is dan ook de focus van de aanvragen van deze drie instellingen.

In tabel 17: Culturele instellingen met aandacht voor talentontwikkeling naar type instelling, is ook te zien dat producerende instellingen en festivals relatief vaak talentontwikkeling hebben opgenomen in hun subsidieaanvraag, ook als het geen verplichting is vanuit de regeling. Bij presenterende instellingen (musea en presentatie-instellingen) is dit minder vaak het geval (ook zij hebben vanuit de regeling geen taak op dit gebied).

1.6 Opbouw rapport

In dit rapport staat het verslag van de totaalanalyse. Hierbij wordt dus niet gekeken naar de individuele instellingen, maar naar totalen. Daarnaast zijn de individuele instellingen in drie verschillende soorten onder gebracht (artikel, type en omvang) en met elkaar vergeleken. In de navolgende twee hoofdstukken wordt cultuureducatie behandeld en in de laatste twee hoofdstukken talentontwikkeling.

Cultuureducatie

Hoofdstuk 2 gaat specifiek in op de variabelen die het meest relevant zijn voor het beantwoorden van onderzoeksvraag 1 met al haar deelvragen. De grote tabellen behorend bij dit hoofdstuk zijn in bijlage II gezet.

In hoofdstuk 3 worden in de eerste paragraaf de belangrijkste conclusies uit hoofdstuk 2 over cultuureducatie samengevat. De belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende artikelen komen aan de orde (onderzoeksvraag 3) in paragraaf 2 en de trends in de tijd (onderzoeksvraag 4) in paragraaf 3.

In paragraaf 4 van hoofdstuk 3 vindt, waar mogelijk, een vergelijking met bestaand onderzoek plaats (onderzoeksvraag 6). Hierbij is gefocust op *Enquête cultuureducatie door instellingen 2010, Stand van zaken, ontwikkelingen en zicht op kwaliteit* (Oberon, augustus 2011). Op landelijk niveau zijn geen andere inventarisaties van wat culturele instellingen doen op het gebied van cultuureducatie.

Ten slotte wordt in paragraaf 5 ingegaan op goede criteria voor monitoring (onderzoeksvraag 5). Hierbij is gekeken welke van de in beeld gebrachte kenmerken onderscheidend en voldoende informatief zijn en welke niet.

In bijlage III staat de analyse van de indicatoren voor cultuureducatie beschreven. Aan het begin van elke paragraaf staat uitgelegd naar welke gegevens is gekeken bij de indeling in de categorieën.

Talentontwikkeling

Hoofdstuk 4 gaat specifiek in op de variabelen die het meest relevant zijn voor het beantwoorden van onderzoeksvraag 2 met al haar deelvragen. De grote tabellen behorend bij dit hoofdstuk zijn in bijlage IV gezet.

In de eerste paragraaf van hoofdstuk 5 worden de belangrijkste conclusies uit hoofdstuk 4 over talentontwikkeling samengevat. De belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende artikelen (onderzoeksvraag 3) komen aan de orde in paragraaf 2 en de trends (onderzoeksvraag 4) in paragraaf 3. Tevens wordt ingegaan op goede criteria voor monitoring (onderzoeksvraag 5) in paragraaf 4. Een vergelijking met eerder onderzoek (onderzoeksvraag 6) was niet mogelijk, omdat er over talentontwikkeling geen bruikbare vergelijkingsgegevens beschikbaar zijn.

In bijlage V wordt de analyse van de indicatoren voor talentontwikkeling beschreven. Aan het begin van elke paragraaf staat uitgelegd naar welke gegevens is gekeken bij de indeling in de categorieën.

2 Cultuureducatie: de stand van zaken (2009-2010) en de plannen voor de komende BIS-periode (2013-2016)

In dit hoofdstuk wordt de analyse van onderzoeksvraag 1 met haar deelvragen besproken. Het gaat hierbij om wat er is gedaan (2009-2010) en wat de instellingen van plan zijn (2013-2016). Per deelvraag wordt er gekeken of er verschillen zijn tussen de verschillende soorten instellingen.

2.1 De verschillende typen educatieve activiteiten

Bij de verschillende typen educatieve activiteiten wordt allereerst het onderscheid binnenschools en buitenschools gemaakt. Binnenschoolse cultuureducatie vindt plaats via school. Deze vindt dus niet per definitie plaats op school, maar kan bijvoorbeeld ook bij de culturele instelling plaats vinden.

Buitenschoolse cultuureducatie vindt plaats los van school. Hierbij kan gedacht worden aan rondleidingen in een museum of een workshop voor amateurs.

Het beleid richt zich de komende jaren op binnenschoolse cultuureducatie en met name op cultuureducatie in het primair onderwijs. Omdat binnenschoolse cultuureducatie sterk verbonden is met buitenschoolse cultuureducatie, is naar beiden gekeken.

2.1.1 Binnenschoolse cultuureducatieve activiteiten

Er zijn verschillende binnenschoolse cultuureducatieve activiteiten. Eerst worden de schoolvoorstellingen besproken, vervolgens de lessen op scholen en de workshops.

Schoolvoorstellingen

Een belangrijke educatieve activiteit voor podiumkunstinstituten (theatergezelschappen, jeugdgezelschappen, dansgezelschappen, operagezelschappen en symfonieorkesten) is het verzorgen van schoolvoorstellingen: in de eigen standplaats, in de regio of in de rest van Nederland. Bij een vergelijking van het gemiddeld aantal schoolvoorstellingen dat plaats heeft gevonden in 2009 en 2010 en de plannen die de verschillende instellingen hebben voor 2013 en 2016, zien we dat er plannen zijn om dit aantal aanzienlijk te laten stijgen van gemiddeld 42 schoolvoorstellingen in 2009 en 2010 naar 78 schoolvoorstellingen in 2013 en 91 in 2016 (zie tabel 19:

Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal schoolvoorstelling voor podiumkunstinstanties).

Theatergezelschappen organiseren jaarlijks de meeste schoolvoorstellingen: gemiddeld 74 voorstellingen per instelling in 2009 en dit willen ze uitbreiden naar gemiddeld 145 voorstellingen in 2016. Dat is bijna een verdubbeling. Bij de theatergezelschappen zijn gezelschappen te vinden die geen schoolvoorstellingen geven, maar er zijn ook gezelschappen die er juist extreem veel verzorgen. Zo beoogt één theatergezelschap 312 schoolvoorstellingen te geven in 2016. Opvallend is dat in 2009 de verdeling over standplaats, regio en de rest van Nederland tamelijk gelijkmatig is, maar dat het streven in de komende jaren is om vooral de schoolvoorstellingen in de eigen standplaats en meer nog in de regio te laten groeien.

Daarna verzorgen de jeugdtheatergezelschappen gemiddeld de meeste schoolvoorstellingen: 64 in 2009. Ook zij beogen dit fors uit te breiden: tot 170 in 2016, meer dan een verdubbeling. De spreiding van de schoolvoorstellingen van jeugdtheatergezelschappen verplaatst zich sterk. In 2009 vond de helft van de schoolvoorstellingen plaats in de rest van het land, terwijl een kwart in de standplaats en een kwart in de regio plaats vond. In 2016 vindt bijna de helft van de schoolvoorstellingen plaats in de regio en twee vijfde in de eigen standplaats. Een zesde deel van de schoolvoorstellingen vindt dan nog plaats in de rest van het land. Hierbinnen is variatie, maar niet veel.

De symfonieorkesten verzorgen aanvankelijk gemiddeld 17 schoolvoorstellingen in 2009. Zij willen dit bijna verdubbelen: naar 29 in 2016. Dit willen ze vooral realiseren door meer schoolvoorstellingen in de standplaats te verzorgen: ze trekken dus niet het land in.

Dansgezelschappen geven gemiddeld 11 schoolvoorstellingen in 2009 op. Dit aantal zakt in, maar is in 2016 weer 11. Zij gaan vaker in de eigen standplaats optreden en minder in de regio.

Operagezelschappen gaven in 2009 nauwelijks schoolvoorstellingen: gemiddeld 3. In 2010 is dit al enorm uitgebreid: naar 21. In de plannen neemt dit aantal echter weer af naar 11 schoolvoorstellingen in 2013 en een lichte groei naar 14 voorstellingen in 2016. Operagezelschappen bedienen met hun schoolvoorstellingen vooral hun standplaats. Er zijn plannen om in 2016 ook de regio te bedienen.

Lessen op scholen en workshops

Alle instellingen (niet alleen de podiumkunstinstanties) hebben in de aanvraag aan moeten geven hoeveel lessen op scholen zij geven in de verschillende jaren met het aantal deelnemers. In het aanvraagformulier stond geen uitleg over wat hieronder wordt verstaan, wat tot verschillende interpretaties heeft geleid. Er zijn lessen op scholen opgegeven die 500 leerlingen per les

bereiken, waarbij het zal gaan om lespakketten of leskisten die op meerdere scholen worden uitgezet. Hierbij is één lespakket of leskist geïnterpreteerd als één les op school.

De mediaan (meest genoemde waarde) van het bereik van een les op school ligt echter op 25 leerlingen per les. Dit is de grootte van een klas. Een les op school is hierbij geïnterpreteerd als één gegeven les in een klas, deze zelfde les kan dus in meer klassen en scholen gegeven worden. In de activiteitenplannen wordt vaak gesproken over leskisten op scholen en voorbereidende lessen (voorafgaand aan een voorstelling of bezoek) die gegeven worden door de groepsleerkracht.

Daarnaast hebben de instellingen aangegeven hoeveel workshops er worden gegeven aan schoolgaande jongeren. Ook hier stond in het aanvraagformulier geen uitleg over wat hieronder wordt verstaan. Omdat het gaat over schoolgaande jeugd versus volwassenen, hoeven deze workshops dus niet per definitie in schoolverband te worden gegeven. Bijvoorbeeld workshops voor kinderen in de schoolvakanties vallen hier ook onder, terwijl deze kinderen niet in schoolverband deze workshop volgen. Deze workshops vallen dus zowel onder binnenschoolse als buitenschoolse cultuureducatie. Met oog op het voorgaande, worden de workshops dan ook onderscheiden van lessen op scholen.

Uit de activiteitenplannen blijkt dat de workshops een actief element hebben en gegeven worden door iemand van de instelling. Het gaat hierbij vaak om het geven van een ervaring. Dit kan zowel op school als op de instelling plaats vinden. Ondanks dat de workshops niet per definitie in schoolverband hoeven te worden gevolgd, worden ze wel meegerekend tot de binnenschoolse cultuureducatieve activiteiten.

De instellingen hebben plannen om zowel de lessen op school als de workshops uit te breiden. Van gemiddeld 29 lessen op scholen in 2009 (en gemiddeld 30 in 2010) verdubbelt dit aantal zich bijna naar gemiddeld 42 lessen in 2013 en 54 in 2016. En van gemiddeld 66 workshops in 2009 (71 in 2010) is bijna een verdubbeling gepland naar 120 workshops in 2013 en 124 workshops in 2016 (zie tabel 20: Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal lessen op scholen en workshops naar artikel).

Het valt op dat dansgezelschappen in 2009 veel lessen op scholen geven: gemiddeld 147. Dit zal in de komende jaren echter afnemen naar 101. Beoogd wordt om juist de workshops te laten groeien: van gemiddeld 36 naar 129 per jaar. Dat is een ruime verdrievoudiging.

Festivals zijn van plan het aantal lessen op scholen flink uit te breiden. In 2010 organiseerden ze er gemiddeld 29 per jaar en dit moet groeien naar gemiddeld 166 in 2016.

Musea geven jaarlijks gemiddeld circa 29 lessen op scholen en zijn van plan dit gestaag uit te breiden tot 63 in 2016. Ook de workshops willen ze uitbreiden: van gemiddeld 121 per jaar in 2009 naar 214 in 2016.

Symfonieorkesten, opera en algemeen theater bieden relatief weinig lessen en workshops op school, maar de ambitie is wel om dit te laten groeien.

Jeugdtheatergezelschappen verzorgen nauwelijks lessen op scholen, maar geven wel veel workshops (gemiddeld 74 in 2009). Het plan is om dit ruim te verdubbelen naar 173 in 2016.

2.1.2 Buitenschoolse cultuureducatieve activiteiten

Naast cultuureducatie voor de scholieren, hadden instellingen de gelegenheid workshops en inleidingen voor andere doelgroepen te specificeren in hun aanvraag. De doelgroepen zijn hier niet gespecificeerd bij het opgeven van de kwantitatieve gegevens, maar, met oog op de bovengenoemde cultuureducatieve activiteiten, mag er van uit worden gegaan dat het geen schoolgaande kinderen en jongeren betreft. Binnen alle artikelen leeft het voornemen om dergelijke educatieve activiteiten in de toekomst uit te breiden (zie tabel 21: Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal educatieve activiteiten buiten het onderwijs naar artikel).

Festivals bieden veel inleidingen (gemiddeld 235 in 2009) en willen dit nog geleidelijk uitbreiden (naar 278 in 2016). Zij geven echter helemaal geen workshops en zijn dit ook niet van plan. Musea verzorgen regelmatig inleidingen (gemiddeld 69 in 2009) en workshops (gemiddeld 46 in 2009) en beogen een gestage uitbreiding daarvan (101 inleidingen en 71 workshops in 2016).

Theatergezelschappen, dansgezelschappen en symfonieorkesten organiseren jaarlijks gemiddeld rond de 25 inleidingen: alleen de theatergezelschappen willen dit fors uitbreiden. Het aantal workshops binnen deze artikelen is minimaal en alleen dansgezelschappen hebben de ambitie om dit uit te breiden.

Operagezelschappen boden tot nu toe geen inleidingen of workshops aan, maar willen dat wel gaan doen. Het streven is om in 2016 gemiddeld 25 inleidingen en 33 workshops te realiseren.

2.2 De omvang van de activiteiten in termen van bereik

2.2.1 Het bereik van de binnenschoolse cultuureducatieve activiteiten

Ook bij het bereik van de cultuureducatieve activiteiten wordt de opsplitsing gemaakt tussen schoolvoorstellingen en lessen op scholen en workshops. Maar eerst wordt het totaal aantal bereikte leerlingen in schoolverband beschreven. Voor podiumkunstinstanties betreft het dan het aantal leerlingen bij schoolvoorstellingen. Bij festivals (zowel podiumkunst- als filmfestivals) en presenterende instellingen (musea en presentatie-instellingen) betreft het bezoeken van

schoolgroepen. Mogelijk hebben de instellingen meer leerlingen bereikt, maar via de reguliere voorstellingen en openingstijden. Door de invoer van de cultuurkaart bezoeken leerlingen ook buiten schoolvoorstellingen en schoolbezoeken culturele instellingen.

In 2009 zijn 625.585 leerlingen bereikt door de 71 instellingen die een subsidie toegekend hebben gekregen voor de BIS 2013-2016. Zij hebben plannen om dat met 48% te laten stijgen naar 924.758 leerlingen in 2016. De ambitie is dus om in 2016 gemiddeld 13.211 leerlingen per instelling te bereiken. In 2009 en 2010 was dat ruim 8.900 leerlingen per instelling per jaar (zie tabel 22: Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-16) aantal schoolbezoekers naar artikel).

Uit de analyse van het aantal bereikte leerlingen naar artikel, blijkt dat musea het hoogste gemiddelde aantal aangeeft: de ambitie voor 2016 ligt gemiddeld op ruim 20.000. Dit gemiddelde ligt bij deze sector zo hoog, omdat het bereik in 2009 en 2010 ook al hoog was, maar ook omdat deze instellingen grote plannen hebben om te groeien.

Jeugdtheatergezelschappen scoren in het verleden niet hoger dan gemiddeld (ruim 8.400 in 2009), maar hebben grootse plannen om dit meer dan te verdubbelen (naar ruim 17.000 in 2016).

Symfonieorkesten scoren in het verleden ook iets onder gemiddeld (in 2009 ruim 8.100) en streven zoals instellingen in de andere artikelen ook naar een groter bereik (ruim 11.000 in 2016).

Het gerealiseerde en beoogde bereik van de theatergezelschappen ligt veel lager: het gemiddelde streven in 2016 is ruim 6.200, dat overigens meer dan een verdubbeling is ten opzichte van 2009 (ruim 2.500). Dat dit ver achter blijft op de ambitie van musea en jeugdtheatergezelschappen, zal komen doordat educatie een langere geschiedenis kent bij die instellingen. Het kleinere bereik van theaters t.o.v. symfonieorkesten, terwijl theatergezelschappen meer schoolvoorstellingen geven en meer fte in educatie steken, is te verklaren doordat zij vaker in kleinere zalen spelen dus per voorstelling minder publiek bereiken.

Opvallend is dat dansgezelschappen in 2009 gemiddeld meer schoolbezoekers bereikten dan theatergezelschappen, maar dat dit in 2010 is omgedraaid. Tevens blijkt dat dansgezelschappen hun ambities minder hoog leggen dan theatergezelschappen. Dit is te verklaren omdat steeds meer theatergezelschappen schoolvoorstellingen gaan geven en dus ook leerlingen bereiken. Opvallend is dat het gerealiseerde en beoogde bereik van festivals niet erg afwijkt van dans- en theatergezelschappen, terwijl die het hele jaar actief zijn en festivals een beperkt aantal dagen.

Operagezelschappen en presentatie-instellingen bereiken gemiddeld de minste schoolbezoekers en zullen dat ook blijven doen.

Het bereik van schoolvoorstellingen primair en voortgezet onderwijs

De ambities om meer leerlingen met schoolvoorstellingen te bereiken betreffen zowel het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs (zie tabel 23: Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal schoolbezoekers verdeeld naar po en vo, wel/niet op school opgesplitst naar artikel).

Het blijkt dat dans-, operagezelschappen, presentatie-instellingen en symfonieorkesten zeer weinig leerlingen in het voortgezet onderwijs bereiken. Jeugdtheater bereikt wel een substantieel aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs, maar nog veel meer in het primair onderwijs. Musea en theatergezelschappen bereiken juist meer leerlingen in het voortgezet onderwijs dan in het primair onderwijs.

Festivals bereiken op primair en voortgezet onderwijs ongeveer evenveel leerlingen.

Van de instellingen die de mogelijkheid hebben voorstellingen op scholen te geven, doen vooral jeugdtheater- en theatergezelschappen dit. Algemene theatergezelschappen bereiken de meeste leerlingen op scholen en dat blijft ook de ambitie. Jeugdtheatergezelschappen bereiken de meeste leerlingen echter niet op school.

Het bereik van lessen op scholen en workshops

Ten slotte zijn er nog de lessen op scholen en de workshops waar instellingen leerlingen mee bereiken: het gerealiseerde en beoogde bereik (zie tabel 24: Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal deelnemers aan lessen op scholen en workshops naar artikel). Dansgezelschappen bereiken gemiddeld de meeste leerlingen met lessen op scholen, maar dat zal de komende jaren minder worden. De ambitie is om veel meer scholieren te gaan bereiken met workshops.

Bij festivals ligt de nadruk ook bij lessen op scholen en het bereik willen ze in de toekomst bijna verdrievoudigen. Bij de workshops, die gemiddeld veel minder leerlingen bereiken, streven de festivals slechts een geringe groei na.

Ook voor presentatie-instellingen ligt de nadruk op lessen op scholen. Er wordt een geringe toename nagestreefd.

Musea bereiken gemiddeld de meeste leerlingen met workshops en dat willen ze bijna verdubbelen. Ook zijn er plannen om het aantal bereikte leerlingen met lessen op scholen te verdubbelen. Operagezelschappen en symfonieorkesten bereiken minder leerlingen dan gemiddeld met deze twee lesvormen. Operagezelschappen hebben plannen meer scholieren met workshops dan met lessen op scholen te bereiken. Terwijl symfonieorkesten plannen hebben het aantal bereikte leerlingen met lessen op scholen te verhogen.

Theatergezelschappen hebben voornamelijk plannen leerlingen met workshops te bereiken, maar dit is minder dan gemiddeld voor alle instellingen. Jeugdtheatergezelschappen hebben zich tot nu toe volledig op workshops gericht. Zij blijven daar meer dan een gemiddeld aantal leerlingen bereiken, maar er zijn ook plannen om meer leerlingen te bereiken met lessen op scholen.

2.2.2 Het bereik van de buitenschoolse cultuureducatieve activiteiten

Naast het bereik van scholieren, bereiken de instellingen ook reguliere bezoekers met buitenschoolse educatieve activiteiten. De analyse van het aantal deelnemers aan buitenschoolse cultuureducatie geeft een ander beeld dan op basis van het aantal activiteiten en geplande activiteiten verwacht mag worden (zie tabel 25: Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal deelnemers aan inleidingen en workshops naar artikel).

Festivals bereiken veruit de meeste mensen met hun inleidingen. Zij willen dit uitbreiden door meer inleidingen te geven, maar vooral door meer mensen per inleiding te bereiken. In 2009 bereikten de festivals gemiddeld 164 mensen met een inleiding. In 2016 moet dit meer dan verdubbelen naar 433 mensen per inleiding.

Bij alle artikelen, met uitzondering van musea, willen de instellingen meer mensen bereiken per inleiding. Daarbij wordt echter niet zo'n enorme uitbreiding nagestreefd als de festivals. Het streven is een groei per inleiding van gemiddeld 14 mensen.

Bij de workshops verwachten de instellingen vaak een zelfde aantal deelnemers dan wel een afname van het gemiddelde aantal deelnemers per workshop. De symfonieorkesten voorzien de grootste daling van het aantal deelnemers per voorstelling. Alleen de presentatie-instellingen zien een groei in het aantal deelnemers per workshop.

2.3 De positie van educatieve medewerkers in de instelling

2.3.1 De personele inzet voor cultuureducatie

Bij de analyse van het aantal educatieve fte's zijn alle opgaven omgerekend naar een 36-urige werkweek, waardoor het aantal fte's bij alle instellingen dezelfde eenheid is. In de module hebben instellingen o.a. het totaal aantal betaalde fte's ingevuld en een aantal functies is hierbij uitgesplitst. Educatie was er één van. Er is echter geen definitie gegeven wat wel en wat niet onder educatie valt.

Het aantal educatieve fte's en het aantal medewerkers dat deze fte's invult, stijgt in de aanvragen van de instellingen gestaag over de jaren. In 2009 hebben instellingen gemiddeld 1,5 fte gereserveerd voor cultuureducatie, dat moet in 2016 gegroeid zijn naar 2,3 fte. Deze fte's worden in 2009 gemiddeld door 3,8 medewerkers ingevuld, in 2016 zal dit om gemiddeld 5,6 medewerkers gaan. Het aantal personen waarover de educatieve fte's verdeeld worden, verschilt echter sterk per instelling.

Gemiddeld heeft een educatieve medewerker in 2009 0,58 fte om zijn/haar taken uit te voeren. In 2016 is dat meer, namelijk 0,61 fte per educatief medewerker.

Het aandeel educatieve fte's is in 2009 gemiddeld 9,1% van alle fte's en de bedoeling is dat dit groeit naar 11,1% in 2016.

Deze aantallen verschillen per artikel (zie tabel 26: Gemiddelde (2009-2010) en gemiddelde geplande (2013-2016) personele inzet naar artikel). Musea hebben de meeste educatieve fte's en medewerkers ter beschikking. Dit beslaat dan ook een groter deel van alle medewerkers dan gemiddeld.

Algemene theatergezelschappen hebben een stabiele groei in het aantal educatieve fte's en het aantal educatieve medewerkers. De gemiddelde educatieve fte per educatieve medewerkers houdt gelijke pas met het totale gemiddelde.

Bij dansgezelschappen stijgt het aantal educatieve fte's en educatieve medewerkers flink: van 1,7 educatieve fte in 2009 naar 5,0 educatieve fte in 2016 en van 2,3 educatieve medewerker in 2009 naar 7,8 educatieve medewerker in 2016. Dit is meer dan een verdubbeling. Deze stijging is terug te zien in het percentage educatieve fte's ten opzichte van het totaal aantal fte's dat van 5,6% in 2009 naar 23,9% zal groeien in 2016.

Bij jeugdtheatergezelschappen, operagezelschappen en presentatie-instellingen zijn de weinige educatieve fte's verdeeld over meerdere educatieve medewerkers, terwijl de educatieve fte's bij de festivals meer geconcentreerd zijn bij één persoon.

De positie van educatieve medewerkers in de organisatie

De positie van educatieve medewerkers is lastig te achterhalen. De instellingen besteden hier weinig tot geen aandacht aan in hun activiteitenplan. Het is vaak onduidelijk of er een team of aparte afdeling is voor educatie. Slechts bij 32% van de aanvragen vonden we informatie of het educatieve team binnen de staf is vertegenwoordigd. Bij 4 van de 24 gevallen (17%) is dat het geval. Het aantal aanvragen waarbij hierover informatie is gevonden, is echter te laag om hier conclusies aan te verbinden.

Om te kijken of de educatieve medewerkers alleen staan in een organisatie of met meerdere zijn, zijn de instellingen in vier categorieën ingedeeld op basis van het aantal educatieve medewerkers. In de volgende tabel is te zien dat in 2009 nog een kwart van de instellingen geen educatief medewerker heeft, terwijl de plannen zijn dat dit in 2016 nog maar 10% is.

In 2009 heeft 27% één medewerker die verantwoordelijk is voor educatie. In 2016 wil 30% van de instellingen één educatief medewerker hebben. Deze medewerker heeft een verschillend aantal uren (in alle jaren).

In 2009 heeft 26% enkele (2 tot 4) educatieve medewerkers. In 2016 is de planning dat 24% van de instellingen enkele educatieve medewerkers heeft. In 2009 heeft 23% meerdere educatieve medewerkers. De planning is dat meer organisaties meerdere educatieve medewerkers hebben (in 2016 36%).

Tabel 1 Aantal educatieve medewerkers, gegroepeerd op basis van gegevens uit 2009 en 2010 en de planning van 2013 en 2016

	2009	2010	2013	2016
Geen educatieve medewerker	24%	21%	10%	10%
Één educatieve medewerker	27%	24%	30%	30%
Enkele educatieve medewerkers (2 tot 4)	26%	30%	26%	24%
Meerdere educatieve medewerkers (5 of meer)	23%	24%	34%	36%

Gemiddeld hebben instellingen met meerdere (5 of meer) educatieve medewerkers minder fte per persoon voor educatie. Educatieve medewerkers die alleen zijn, hebben gemiddeld 0,7 fte voor educatie en dit blijft de komende jaren gelijk. Educatieve medewerkers die meerdere educatieve collega's hebben, hebben gemiddeld 0,4 fte en dit stijgt licht (0,5 fte).

2.4 De omvang van voor educatie gereserveerde middelen

In de opgave van de begroting is niet gevraagd naar het budget voor cultuureducatie. Ondanks dat heeft 21% van de instellingen een budget opgegeven voor 2013 en 2016. In de onderstaande tabellen zijn alleen de artikelen opgenomen waarbij meer dan 2 instellingen een budget opgegeven hebben.

Deze gegevens zijn niet representatief, maar geven wel een beeld. De symfonieorkesten reserveren absoluut het meeste geld voor cultuureducatie. Relatief gezien t.o.v. het totale budget, besteden jeugdtheatergezelschappen het meeste aan cultuureducatie, namelijk ongeveer 7% in 2013 en 2016.

Tabel 2 Gereserveerde middelen voor cultuureducatie naar artikel

	Gereserveerde middelen voor cultuureducatie 2013	% gereserveerde middelen voor cultuureducatie tov totale budget 2013	Gereserveerde middelen voor cultuureducatie 2016	% gereserveerde middelen voor cultuureducatie tov totale budget 2016
Algemeen theater	€ 100.243,50	1,5%	€ 100.243,50	1,5%
Musea	€ 38.750,00	1,3%	€ 86.250,00	1,0%
Totaal	€ 69.544,27	2,3%	€ 78.678,73	2,4%

De verschillen tussen de individuele instellingen zijn zeer groot. Het kleinste opgegeven budget is €229,00, wat 0,001% van het totale budget van dit symfonieorkest betreft. Het grootste opgegeven budget is € 215.249,00, wat 3,2% van het totale budget van het betreffende theatergezelschap betreft.

Omdat deze cijfers slechts illustratief zijn, wordt deze informatie aangevuld met gegevens uit *Enquête cultuureducatie door instellingen 2010, Stand van zaken, ontwikkelingen en zicht op kwaliteit* (Oberon, augustus 2011). Hierbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat de onderzoekspopulatie van dat onderzoek anders samengesteld is. Meer hierover in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.

In de enquête cultuureducatie geeft 56% (n=245) aan dat cultuureducatie een herkenbare post is op de begroting, met name bij musea (en erfgoed). Er is echter een groot aantal instellingen dat wel een budget heeft voor cultuureducatie, terwijl het geen herkenbare post is op de begroting. In de volgende tabel is te zien dat de grootte van het budget sterk verschilt per instelling.

Tabel 3 De grootte van het budget in % van het totale beschikbare budget

Percentage budget	% enquête cultuureducatie (N=226)
0%	25%
1%-5%	37%
6%-25%	23%
26%-50%	7%
51%-99%	4%
100%	4%

2.5 De mate waarin de instellingen zich hebben verdiept in de behoefte van het onderwijs

Uit de activiteitenplannen van de instellingen blijkt dat samenwerking met het onderwijs bij alle instellingen het doel heeft zich te verdiepen in de behoefte van het onderwijs. Dit gebeurt vooral met klankbordgroepen. Het aantal scholen waarmee men samenwerkt, verschilt van een enkele tot meer dan 100.

In de activiteitenplannen geeft 52% van de instellingen aan dat zij ten tijde van de aanvraag samenwerken met het primair onderwijs en dat zij van plan zijn deze samenwerking de komende periode voort te zetten. Dit verschilt per artikel (zie tabel 27: Samenwerking met het primair onderwijs naar artikel).

Alle operagezelschappen werken samen met scholen uit het primair onderwijs. Drie kwart van de musea, dansgezelschappen en symfonieorkesten werkt samen met basisscholen. Ruim de helft van jeugdtheatergezelschappen werkt ook samen met het basisonderwijs. Een kwart van de festivals werkt samen met het basisonderwijs en geen van de gesubsidieerde presentatie-instellingen en algemene theatergezelschappen werkt samen met basisscholen. Dit laatste is opmerkelijk aangezien ze wel aanbod voor het primair onderwijs ontwikkelen.

In de activiteitenplannen geeft 49% van de instellingen aan dat zij ten tijde van de aanvraag samenwerken met scholen uit het voortgezet onderwijs (zie tabel 28: Samenwerking met het voortgezet onderwijs naar artikel). Er is een sterk verband tussen samenwerken met scholen in het primair onderwijs en samenwerken met scholen in het voortgezet onderwijs. Dat betekent dat veel instellingen die samenwerken in het primair onderwijs, dit ook doen in het voortgezet onderwijs. Zo zien we dat operagezelschappen, musea en dansgezelschappen ook bij de samenwerking met het voortgezet onderwijs voorop lopen. Jeugdtheatergezelschappen en symfonieorkesten richten zich minder vaak op samenwerking met het voortgezet onderwijs dan met het primair onderwijs, wat overeenstemt met het accent dat ze op het primair onderwijs leggen. Festivals en theatergezelschappen zijn weer relatief inactief. Presentatie-instellingen werken veel meer samen met het voortgezet onderwijs. Dit sluit grotendeels aan op de accenten in het aanbod voor het onderwijs die eerder naar voren kwamen.

2.6 Samenwerking met andere partners

De meeste instellingen werken samen met het onderwijs of andere partners. 6% werkt helemaal niet samen. 3% van de instellingen heeft in de aanvraag niets gezegd over samenwerking. Drie van deze in totaal zes instellingen zijn erfgoedmusea.

Er is specifiek gekeken naar samenwerking met gemeenten. Dit gebeurt echter minimaal: 3% van de instellingen werkt samen met gemeenten. 86% van de instellingen werkt samen met andere partners. Dit zijn voornamelijk andere culturele instellingen, zoals podia, musea, orkesten, theatergroepen, maar ook centra voor de kunsten. Andere veel genoemde partners zijn intermediairs, zoals de Kunstbalie en het Koorenhuis.

2.7 Evaluatie van educatieve activiteiten

Ruim de helft van de instellingen geeft aan haar cultuureducatieve activiteiten te evalueren. Hierbij zijn er verschillen tussen de artikelen. Musea en operagezelschappen evalueren vaker. Voor musea is dit logisch, omdat zij een langere geschiedenis kennen van cultuureducatie. Het is opmerkelijk dat jeugdtheatergezelschappen weinig doen aan evaluatie, omdat zij ook een lange geschiedenis kennen van cultuureducatie. Theatergezelschappen doen relatief weinig aan evaluatie van hun educatieve activiteiten.

Tabel 4 Percentage instelling dat aangeeft te evalueren naar artikel

Artikel	#	%
Musea	21	72%
Opera	2	66%
Symfonieorkesten	5	56%
Presentatie-instellingen	3	50%
Festival	2	50%
Dans	2	50%
Jeugdtheater	3	43%
Algemeen theater	2	22%
Totaal	40	56%

Over de inhoud en het gebruik van evaluaties is weinig bekend. De instellingen besteden in het activiteitenplan weinig aandacht aan de evaluatie. In de volgende tabel is te zien wat er aan evaluatie wordt gedaan.

Tabel 5 Hoe geven de evaluerende instellingen aan te evalueren (n=40)

	Ja	Nee	Onbekend	Totaal
Er wordt structureel geëvalueerd, niet incidenteel.	53%	3%	45%	100%
De evaluatie kent een vaste methodiek.	35%	20%	45%	100%
Er wordt kwantitatief (methodisch verantwoord) geëvalueerd.	23%	10%	68%	100%
Er wordt kwalitatief (methodisch verantwoord) geëvalueerd.	18%	18%	65%	100%
Er wordt geëvalueerd met samenwerkingspartners.	45%	25%	30%	100%
Er wordt geëvalueerd met deelnemers (begeleiders).	68%	8%	25%	100%

De helft van de evaluerende instellingen, evalueren structureel. Dit zijn de dans-, jeugdtheatergezelschappen, festivals, musea en symfonieorkesten. Een derde doet dit volgens een vaste methodiek. Dit zijn de festivals, musea en jeugdtheatergezelschappen. Slechts bij een derde van de instellingen is iets bekend over de wijze waarop de evaluatie plaats vindt en of deze dus methodisch verantwoord is. Met methodisch verantwoord wordt bedoeld dat er gekeken is of instellingen aan de hand van de te beantwoorden onderzoeksvraag kiezen voor een bepaalde wijze van evalueren, voldoende respondenten raadplegen en systematisch de te evalueren punten bespreken en/of bevragen.

Ruim de helft van de evaluerende instellingen doet onderzoek onder deelnemers en bijna de helft evalueert ook met de samenwerkingspartners.

Ruim de helft van de instellingen die evalueren, gebruikt deze resultaten. De resultaten worden door 38% gebruikt om de educatieve activiteiten te verbeteren. De resultaten worden ook ingezet om de samenwerking te verbeteren en medewerkers bij te scholen.

Tabel 6 Geven de instellingen aan dat de evaluatieresultaten gebruikt worden (n=40)

	Ja	Nee	Onbekend	Totaal
Worden evaluatieresultaten gebruikt?	55%	8%	38%	100%
De evaluatieresultaten worden gebruikt bij het ontwerp van de volgende educatieve activiteit.	38%	3%	60%	100%

2.8 In hoeverre is cultuureducatie geïntegreerd in de organisatie?

Om te achterhalen in hoeverre cultuureducatie geïntegreerd is in de organisatie, is gekeken naar personeel t.b.v. educatie, budget voor educatie (= slechts indicatief), de doelstelling die de instelling heeft met cultuureducatie, de indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling', de doelgroepen die bereikt worden binnen en buiten school en of educatie ook op andere plekken in de aanvraag terug komt (dan in het hoofdstuk gewijd aan cultuureducatie).

Bij 51% van de instellingen komt cultuureducatie terug op meer plekken in de aanvraag, dus ook buiten het hoofdstuk over cultuureducatie. Cultuureducatie is voor hen waarschijnlijk meer dan een apart hoofdstuk in de aanvraag, maar een onderdeel van de organisatie.

In paragraaf 2.3 staat de personele inzet voor cultuureducatie en de positie van educatieve medewerkers beschreven. In deze paragraaf is te lezen dat de personele inzet zal groeien van gemiddeld 1,5 fte in 2009 naar gemiddeld 2,3 fte in 2016. Deze fte's worden in 2009 door gemiddeld 3,8 medewerkers ingevuld, in 2016 door gemiddeld 5,6 medewerkers. Deze aantallen verschillen sterk per instelling. Het aandeel fte's voor educatie binnen de organisatie stijgt echter tussen 2009 en 2016 van 9,1% naar 11,1%. Er wordt dus gemiddeld meer personeel ingezet op educatie, waaruit geconcludeerd kan worden dat educatie een belangrijkere rol zal gaan spelen binnen de organisatie.

In paragraaf 2.4 staat beschreven welk budget wordt gereserveerd voor cultuureducatie. Weinig instellingen hebben aangegeven welk budget wordt gereserveerd in 2013 en 2016 voor educatie, waardoor de gegeven cijfers slechts indicatief zijn. Er zijn grote verschillen waar te nemen tussen de verschillende instellingen. Er zijn plannen om gemiddeld 2,3% van het totale budget te besteden aan cultuureducatie in 2013 en 2,4% in 2016.

Instellingen kunnen verschillende doelen nastreven met cultuureducatie. Hierin onderscheiden we vier niveaus.

- Het hoger maatschappelijke doel: het streven dat iedere Nederlander voldoende culturele bagage heeft om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen. (Bron: Beleidsplan Fonds voor Cultuurparticipatie 2009/2012. Den Haag: 2008)
- Sociaal doel: het stimuleren van concrete vaardigheden, die nodig zijn om van kunst en cultuur te kunnen genieten: samenwerken, naar elkaar luisteren, interesse hebben voor andere culturen, kennis van de eigen cultuur en zelfbewustzijn (Bron: Ranshuysen, L. *Music Matters: de meetbare effecten*. Rotterdam: Onderzoeksbureau Letty Ranshuysen, 2010).

- Inhoudelijk doel: gebonden aan het specifieke kernproduct, bijvoorbeeld belangstelling voor schilderkunst in de 19^e eeuw bewerkstelligen of voor schilderkunst in het algemeen of voor moderne dans of de danskunst in het algemeen.
- Publiek opbouwen: de interesse voor het aanbod in een specifiek museum of theater bevorderen en herhalingsbezoek bewerkstelligen.

Het eerste doel betreft het bieden van algemene kennis en kansen om ervaring op te doen met kunst en cultuur. Het tweede doel is minder abstract en gericht op ontwikkeling van persoonlijke vaardigheden van de bezoeker of deelnemer.

Bij de analyse van de aanvragen is te zien dat een derde van de instellingen zegt een hoger maatschappelijk doel te hebben met cultuureducatie. Bij 11% van de instellingen is de doelstelling voor cultuureducatie geïntegreerd in de missie van de instelling.

Tabel 7 Doelen met cultuureducatie

	#	%
Hoger maatschappelijk doel: cultureel burgerschap	21	30%
Sociaal: sociale vaardigheden, empowerment, sociale cohesie	14	20%
Inhoudelijk: interesse voor inhoud (artistieke of cultuur) product stimuleren	49	69%
Publiek opbouwen	36	51%
Totaal	71	100%

Als gekeken wordt naar de indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling', is te zien dat 58% van de instellingen cultuureducatie geïntegreerd heeft in de instelling en dit in de toekomst in uitvoering blijft brengen (zie tabel 31: Score indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling').

Er is een sterk verband tussen de doelen die nagestreefd worden en de positie van cultuureducatie in de instelling. Als de indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling' vergeleken wordt met de indicator 'doelstelling cultuureducatie' (die in beeld brengt in hoeverre een organisatie doelen nastreeft die buiten de eigen organisatie liggen), is te zien dat instellingen die hoog scoren op de indicator 'inhoudelijke doelstelling cultuureducatie', ook hoog scoren op de indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling'. Dit betekent dat instellingen die bredere doelen nastreven, cultuureducatie meer geïntegreerd hebben in de organisatie. En organisaties die cultuureducatie geïntegreerd hebben, vaker een breder doel nastreven.

Als ook wordt gekeken naar de indicatoren 'publieksbereik', 'bereik cultuureducatieve activiteiten binnen school' en 'bereik cultuureducatieve activiteiten buiten school' zien we een sterk verband met het bereik binnen school. Instellingen, waar cultuureducatie geïntegreerd is in de instelling, kennen een groter bereik met hun cultuureducatieve activiteiten binnen school. Er is echter geen lineair verband met publieksbereik en het bereik buitenschoolse educatieve activiteiten. Wel werken instellingen waar cultuureducatie geïntegreerd is vaker samen met andere

instellingen en voeren ze vaker evaluaties uit. Er is namelijk ook een verband met de indicatoren 'samenwerking op het gebied van cultuureducatie' en 'evaluatie van cultuureducatie'.

Bij het berekenen van een gemiddelde over de 6 geformuleerde indicatoren voor cultuureducatie, zien we dat 4% van de instellingen slecht scoort. Deze instellingen scoren dus op alle indicatoren laag en hebben cultuureducatie dus niet geïntegreerd in de organisatie. 31% van de instellingen heeft een iets hoger gemiddelde. Dat betekent dat ze bezig zijn met cultuureducatie, maar het nog niet op alle aspecten even goed uit de verf komt. 51% van de instellingen scoort gemiddeld tussen de 3 en 3,99. Bij hen is cultuureducatie redelijk geïntegreerd in de instelling. 14% van de instellingen presteert hoog op alle indicatoren. Van hen kan gezegd worden dat de instelling cultuureducatie heeft geïntegreerd in de organisatie.

Tabel 8 Gemiddelde score op alle indicatoren

	#	%
Gemiddelde score alle indicatoren CE tussen 1 en 1,99	3	4%
Gemiddelde score alle indicatoren CE tussen 2 en 2,99	22	31%
Gemiddelde score alle indicatoren CE tussen 3 en 3,99	36	51%
Gemiddelde score alle indicatoren CE tussen 4 en 4,99	10	14%
Totaal	71	100%

Er zijn geen significante verschillen tussen de verschillende soorten instellingen, kijkend naar artikel, type en omvang.

3 Conclusies cultuureducatie

In dit hoofdstuk worden de conclusies gegeven op het gebied van cultuureducatie. Cultuureducatie is een verplicht onderdeel voor de meeste instellingen. In het overgrote deel (96%) van de 74 gehonoreerde aanvragen is dan ook aandacht voor cultuureducatie.

In de eerste paragraaf worden de conclusies over alle instellingen beschreven. In de tweede paragraaf worden de conclusies per artikel beschreven. In de derde paragraaf worden trends omschreven. Het gaat hierbij om ontwikkelingen in de tijd. In de vierde paragraaf wordt gekeken naar het onderzoek 'Enquête cultuureducatie door instellingen 2010; stand van zaken, ontwikkelingen en zicht op kwaliteit' van Oberon en of hier parallellen mee getrokken kunnen worden. In de laatste paragraaf wordt gekeken naar bruikbare criteria voor monitoring.

3.1 Algemene conclusies (alle instellingen)

Kijkend naar de positie van cultuureducatie binnen culturele organisaties, is te zien dat een tiental instellingen voorop lopen. Enkele instellingen blijven ver achter. De helft van de instellingen heeft cultuureducatie een stevige plek gegeven binnen de organisatie.

In 2009 en 2010 is veel gedaan op het gebied van cultuureducatie. Tussen de instellingen en de artikelen zijn grote verschillen. Er zijn plannen om het aantal activiteiten en het bereik te vergroten.

Gemiddeld geven de podiumkunstinstellingen in 2009 42 en in 2010 44 schoolvoorstellingen per jaar. Er zijn plannen dit uit te breiden naar 78 schoolvoorstellingen in 2013 en 91 in 2016. Deze vinden zowel in de standplaats, als in de regio, als in de rest van Nederland plaats. In 2009 geven de instellingen gemiddeld 29 lessen op scholen per jaar per instelling en in 2010 30. Het is echter niet duidelijk hoe instellingen dit begrip hebben geïnterpreteerd. Daarnaast worden er in 2009 gemiddeld 66 workshops gegeven aan schoolgaande kinderen en jeugd, in 2010 zijn dat 71 workshops. Er zijn plannen dit aantal te laten groeien naar 120 workshops per jaar per instelling in 2013 en 125 in 2016. Voor volwassenen (buitenschools) worden in 2009 gemiddeld 51 inleidingen verzorgd per instelling, in 2010 zijn dat er 52. Er zijn plannen dit uit te breiden naar 63 inleidingen in 2013 en 71 in 2016. Er worden in 2009 en 2010 gemiddeld 22 workshops per jaar per instelling gegeven aan volwassenen. De instellingen hebben plannen om ook dit aantal uit te breiden, namelijk naar 31 workshops in 2013 en 38 in 2016.

De instellingen bereikten in 2009 gemiddeld 8.937 leerlingen per instelling. Er zijn plannen om dit te laten groeien naar 11.724 leerlingen per instelling in 2013 en 13.211 leerlingen in 2016. In 2009 worden 4.287 leerlingen in het primair onderwijs bereikt en 4.350 in het voortgezet onderwijs. Zowel in het primair als het voortgezet onderwijs zijn er plannen om meer leerlingen te

bereiken (in 2016 6.553 leerlingen uit het primair onderwijs en 6.360 uit het voortgezet onderwijs). Met de lessen op scholen worden in 2009 gemiddeld 989 leerlingen per instelling bereikt. Er zijn plannen dit uit te breiden naar gemiddeld 1.242 leerlingen in 2013 en 1.506 in 2016. Ook de plannen voor de te bereiken leerlingen met workshops kennen een grote groei met het aantal leerlingen dat in 2009 werd bereikt (2009: 1.970 en 2016: 3.210).

Het bereik van de buitenschoolse activiteiten kent een verdubbeling: in 2009 bereikten de instellingen gemiddeld 3.275 bezoekers met inleidingen. Er zijn plannen om in 2016 gemiddeld 8.599 bezoekers te bereiken. Met de workshops voor volwassenen worden minder bezoekers bereikt, namelijk gemiddeld 438 in 2009. De plannen zijn dit bijna te verdubbelen in 2016 (750 bezoekers).

In 2009 hebben de instellingen gemiddeld 1,5 fte gereserveerd voor cultuureducatie per instelling. Dit wordt langzaam uitgebreid naar 2,3 fte in 2016. Gemiddeld hebben instellingen in 2009 3,8 medewerkers in dienst die belast zijn met deze taak, in 2016 zal dat uitgroeien tot gemiddeld 5,6 medewerkers. Dat betekent dat een educatief medewerker in 2009 gemiddeld 0,58 fte heeft voor zijn/haar educatieve taken. In 2013 en 2016 zijn de plannen dat dit marginaal toeneemt naar 0,61 fte per medewerker.

Relatief worden er ook meer fte's vrij gemaakt voor educatie: in 2009 wordt gemiddeld 9,1% van alle fte's gereserveerd voor educatie, voor 2016 zijn de plannen dat dat 11,1% wordt.

De helft van de instellingen verdiept zich in de behoefte van het primair (52%) en het voortgezet onderwijs (49%). Er wordt veel samengewerkt met lokale culturele instellingen, zoals musea, podia en orkesten. Daarnaast wordt er samengewerkt met intermediairs.

De helft van de instellingen (56%) evalueert haar cultuureducatieve activiteiten. De helft van hen (55%) gebruikt de evaluatieresultaten.

De instellingen streven verschillende doelen na met cultuureducatie. 11% heeft de cultuureducatie geïntegreerd in de missie van de instelling, 30% van de instellingen streeft een hoger maatschappelijk doel na met cultuureducatie en 20% een sociaal doel. Dit gaat dus verder dan cultuureducatie aanbieden omdat het een verplichting is vanuit de overheid, dan wel dat het een manier is om publiek te werven.

3.2 Verschillen tussen artikelen

Binnen de door het ministerie gehanteerde artikelen doen zich duidelijke accenten voor. Die zijn hieronder op een rij gezet.

3.2.1 Algemeen theater

Het streven voor de komende vier jaar is om schoolvoorstellingen meer in de eigen standplaats en de regio te concentreren, maar desalniettemin te verdubbelen. Theatergezelschappen organiseren weinig lessen op school en workshops voor scholieren. De ambitie is wel om dit enigszins te laten groeien, maar schoolvoorstellingen blijven het speerpunt. Dit lijken ze te organiseren zonder zich in de behoeften van het onderwijs te verdiepen, er wordt namelijk niet met het onderwijs samengewerkt. Dit is vreemd, aangezien educatie steeds vaker geïntegreerd wordt in de bredere missie van theatergezelschappen. Het is aannemelijk dat ze nog bezig zijn met een zoektocht om daar de juiste vorm aan te geven.

Ten aanzien van educatief aanbod buiten het onderwijs, beogen theatergezelschappen vooral om het aantal inleidingen uit te breiden.

3.2.2 Jeugdtheater

De jeugdtheatergezelschappen hebben plannen om in de komende BIS-periode gemiddeld het grootste aantal schoolvoorstellingen te geven. Dit komt doordat het aantal schoolvoorstellingen meer dan verdubbeld wordt. Ongeveer de helft daarvan vindt in de regio plaats, een derde in de standplaats en een vijfde in de rest van Nederland. Jeugdtheatergezelschappen verzorgen nauwelijks lessen op scholen, maar geven wel veruit de meeste workshops en dit aantal willen ze verdubbelen. Deze gezelschappen bereiken een substantieel aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs, maar nog veel meer in het primair onderwijs.

3.2.3 Dans

Dansgezelschappen zijn niet zo actief in het verzorgen van schoolvoorstellingen. Ongeveer de helft van hun voorstellingen vindt buiten de regio plaats, ze lijken dus meer te reizen dan de andere podiumkunstgezelschappen. Dansgezelschappen geven relatief veel lessen op scholen. Dit zal in de komende jaren echter afnemen, omdat wordt beoogd om vooral meer te investeren in workshops waaraan scholieren actief kunnen deelnemen.

Dansgezelschappen richten zich vooral op het primair onderwijs: ze beogen het bereik daarvan aanzienlijk te vergroten. Toch werken ze niet alleen veel samen met het primair onderwijs, maar ook met het voortgezet onderwijs.

3.2.4 Symfonieorkesten

De symfonieorkesten verzorgen nu nog relatief weinig schoolvoorstellingen, maar zij willen dit de komende kunstenplanperiode vergroten. Dit willen ze vooral in de eigen standplaats realiseren. Met deze toename in het aanbod kunnen ze veel meer scholieren bereiken dan voorheen, aangezien deze orkesten vaak in grote zalen spelen voor een groot publiek. De orkesten deden tot voor kort niet veel aan lessen op scholen of workshops, maar ze beogen een verdubbeling van het aantal lessen op scholen en workshops. De orkesten bereiken zowel in het primair als voortgezet onderwijs leerlingen, maar richten zich voornamelijk op het primair onderwijs. Er wordt samengewerkt met zowel het primair als het voortgezet onderwijs.

3.2.5 Opera

In 2009 werden er nog nauwelijks schooluitvoeringen van opera verzorgd, maar in 2010 kwam dit al dicht in de buurt van wat dansgezelschappen aan schoolvoorstellingen geven en de bedoeling is om dit vast te houden. Ze spelen het vaakst in hun standplaats. Operagezelschappen organiseren nog weinig binnenschoolse en buitenschoolse educatie, maar dat willen ze wel gaan doen. Operagezelschappen geven voornamelijk voorstellingen op scholen en richten zich vooral op het primair onderwijs. Ze werken vaak samen met het primair onderwijs, en ook met het voortgezet onderwijs. Deze betrekkelijk nieuwe spelers betreden het educatieve veld met een enthousiaste en vraaggerichte houding. Ze blijken educatie ook te integreren in hun missie.

3.2.6 Festivals

Festivals zijn van plan het aantal lessen op scholen enorm uit te breiden. Opvallend is dat de streefgetallen niet erg afwijken van die van dans- en theatergezelschappen, terwijl die het hele jaar actief zijn en festivals slechts een beperkt aantal dagen. Festivals blijken echter het minst in samenwerking met het onderwijs te investeren, wat ook te maken zal hebben met hun tijdelijke karakter. Hun aandacht voor cultuureducatie heeft vaak een zeer instrumenteel karakter. De kans is hierdoor groot dat ze zich te veel richten op de omvang van het bereik van de educatieve activiteiten in plaats van de kwaliteit ervan.

Festivals zetten buiten het onderwijs sterk in op het aanbieden van inleidingen. Hiermee willen ze een omvangrijk publiek bereiken. Er is geen ambitie om workshops te organiseren waar regelmatig publiek actief aan deel kan nemen.

3.2.7 Musea

Musea hebben doorgaans al veel ervaring met educatie opgebouwd en dit is doorgaans stevig in hun doelstelling verankerd. Ze hebben netwerken in het onderwijs en ervaring in vraaggericht werken opgebouwd. Musea hebben hierdoor een groot bereik met lessen op scholen, maar nog veel meer met workshops voor jongeren: dit willen ze de komende planperiode nog verdubbelen. Ze richten zich op zowel het primair als het voortgezet onderwijs, maar bereiken meer leerlingen in het voortgezet onderwijs dan in het primair onderwijs.

Musea organiseren ook geregeld inleidingen en workshops voor regulier publiek.

3.2.8 Presentatie-instellingen

De presentatie-instellingen hebben nog een klein bereik in het onderwijs. De activiteiten bestaan voornamelijk uit lessen op scholen en er zijn plannen deze uit te breiden. De streefcijfers voor het bereik zijn niet erg ambitieus. Ze richten zich met name op het voortgezet onderwijs en de samenwerking richt zich daar dus op. De meeste investeren echter niet in samenwerking. Er wordt ook relatief weinig fte vrijgemaakt voor educatie bij de presentatie-instellingen.

3.3 Trends

Hoe groter het publieksbereik van het reguliere aanbod, hoe groter de inzet om scholieren en anderen ook met educatieve activiteiten te bereiken. Door de kleine onderzoeksgroep zijn er weinig verbanden tussen verschillende subgroepen, zoals kleine, middelgrote en grote instellingen, waarneembaar.

Er is sprake van een algemeen streven om de zaalbezetting bij inleidingen voor algemeen publiek hoger te krijgen, terwijl bij de workshops juist wordt gestreefd naar een geringere deelname per activiteit. Wellicht is het de bedoeling om daarmee meer de diepte in te gaan.

Het aantal educatieve fte's en het aantal medewerkers dat deze fte's invult, stijgt gestaag van gemiddeld 1,5 fte ingevuld door 3,8 medewerkers in 2009 naar een beoogde 2,3 fte ingevuld door 5,6 medewerkers in 2016. Het aandeel educatieve fte's is in 2009 gemiddeld 9,1% van alle fte's en de bedoeling is dat dit groeit naar 11,1% in 2016.

3.4 Vergelijking met ander onderzoek

In 2010 is door Oberon de enquête cultuureducatie afgenomen onder alle culturele instellingen die rechtstreeks vanuit het ministerie (via de BIS) of via een cultuurfonds (Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds) een subsidierelatie met het Rijk hebben.

In deze paragraaf worden de resultaten uit de enquête cultuureducatie vergeleken met de resultaten uit deze totaalanalyse van de toegekende subsidieaanvragen. In de eerste subparagraaf wordt de respons met elkaar vergeleken, in de tweede subparagraaf worden de uitkomsten vergeleken en in de derde subparagraaf worden de conclusies uit deze vergelijking beschreven.

3.4.1 Vergelijking respons

Van de 329 gevraagde instellingen, hebben 274 instellingen meegewerkt aan de enquête cultuureducatie (86%). De instellingen die mee hebben gewerkt aan de enquête cultuureducatie verschillen sterk met de respons van de totaalanalyse. Allereerst omdat in de totaalanalyse alleen de instellingen zijn opgenomen die een subsidie toegekend hebben gekregen voor de komende BIS-periode. Hierdoor vertonen zij, in vergelijking met alle culturele instellingen, extra inzet op speerpunten van het beleid van de Rijksoverheid.

Daarnaast verschillen de instellingen ook op andere punten, waaronder de sectorindeling en de verdeling van de respons over de sectoren. De musea maken een groter deel uit van de onderzoeksgroep van de totaalanalyse, terwijl de podiumkunsten in de enquête cultuureducatie beter vertegenwoordigd zijn. De multidisciplinaire instellingen en instellingen uit overige disciplines komen in de totaalanalyse niet aanbod, terwijl zij wel deel uitmaken van de enquête cultuureducatie.

Tabel 9 Respons vergeleken per sector

	Enquête cultuureducatie	Totaalanalyse
Podiumkunsten	56%	51%
BKBV (beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving)	10%	8%
Musea en erfgoed	10%	41%
Instellingen die onder meerdere sectoren vallen	14%	0%
Overig (Letteren, amateurkunst, volkscultuur)	10%	0%

Ook bij de vergelijking naar omvang is te zien dat de verdeling van de respons anders is. Bij de enquête cultuureducatie zijn de kleine organisaties beter vertegenwoordigd. In de totaalanalyse zijn de middelgrote en grote organisaties beter vertegenwoordigd.

Tabel 10 Respons vergeleken naar omvang

	Enquête cultuureducatie	Totaalanalyse
Groot	13%	25%
Middel	28%	52%
Klein	58%	23%

De verschillende verdeling in instellingen die betrokken zijn in het onderzoek, zorgt er voor dat de uitkomsten van elkaar verschillen. Daarnaast telt mee dat in de rapportage over de enquête cultuureducatie aangegeven staat dat de BIS-instellingen meer cultuureducatieve activiteiten

organiseren en meer vraaggericht werken dan instellingen die gesubsidieerd worden vanuit een fonds.

3.4.2 Vergelijking resultaten

Een vergelijking van onderzoeksresultaten is op een aantal punten mogelijk. Die worden hier puntsgewijs besproken.

Van de instellingen die meewerken aan de enquête cultuureducatie, organiseert 80% educatieve activiteiten. Het gaat hierbij om binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie.

In 2010 is er 1 instelling die een subsidie toegekend heeft gekregen (1%), die helemaal niets doet aan cultuureducatie. Dit is veel minder dan de 20% in de enquête cultuureducatie.

Als de cultuureducatieve activiteiten worden opgesplitst naar binnenschools en buitenschools, is te zien dat er in 2010 slechts 6 instellingen in de BIS (8%) zijn die geen activiteiten hebben voor scholen. Voor 2013 hebben alle instellingen in de BIS plannen voor binnenschoolse cultuureducatie. In 2010 heeft 28% geen buitenschoolse cultuureducatie, in 2013 is dit 20%.

In de enquête cultuureducatie onderscheidt 56% geen doelgroepen. In de totaalanalyse onderscheidt slechts 4% van de instellingen geen doelgroepen voor binnenschoolse cultuureducatie. Dit verschil is groot, maar te verklaren vanuit de eisen die vanuit het ministerie gesteld zijn aan de aanvragers.

Bij de enquête cultuureducatie geeft 62% van de instellingen aan dat zij cultuureducatieve activiteiten organiseren voor basisscholen. Uit de totaalanalyse blijkt dat in 2010 63% van de instellingen in de BIS activiteiten voor het primair onderwijs organiseert, in 2013 stijgt dat percentage naar 80%.

Uit de enquête cultuureducatie blijkt dat 78% van de instellingen activiteiten organiseert voor het voortgezet onderwijs. Uit de totaalanalyse blijkt dat slechts 66% van de instellingen in de BIS activiteiten organiseert voor het voortgezet onderwijs.

De soorten activiteiten voor het onderwijs zijn moeilijk te vergelijken, omdat bij de enquête cultuureducatie een groter onderscheid gemaakt is tussen activiteiten dan in de totaalanalyse. Workshops worden wel in beide onderzoeken genoemd. Uit de enquête cultuureducatie blijkt dat 35% van de instellingen workshops organiseert voor het basisonderwijs en 43% voor het voortgezet onderwijs.

Bij de totaalanalyse is geen onderscheid gemaakt naar primair en voortgezet onderwijs voor workshops. 70% van de instellingen in de BIS organiseerde in 2010 workshops voor het onderwijs, dit percentage zal in 2013 stijgen naar 79%.

Uit de enquête cultuureducatie blijkt dat 39% van de instellingen workshops geeft voor volwassenen (tussen 20 en 64 jaar). Uit de totaalanalyse blijkt dat 39% van de instellingen workshops buitenschools organiseert. Dit is dus vergelijkbaar.

Ten slotte is in de enquête cultuureducatie ook gevraagd naar de evaluatie van cultuureducatieve activiteiten. 54% van de instellingen evalueert haar activiteiten zelf, 11% van de instellingen laat de activiteiten door een externe partij evalueren. Een vergelijkbaar percentage van de instellingen in de BIS (56%) evalueert haar cultuureducatieve activiteiten.

3.4.3 Conclusies n.a.v. de vergelijking

Ondanks de verschillen in termen (basisonderwijs vs primair onderwijs) en vragen, is het mogelijk om de resultaten op een paar punten te vergelijken. De enquête cultuureducatie is breder ingestoken, waardoor er meer aandacht is voor buitenschoolse educatie.

In de volgende tabel zijn de vergelijkingen samengevat.

Tabel 11 Vergelijking tussen enquête cultuureducatie en subsidieaanvragen BIS 2013-2016

Variabele enquête cultuureducatie	% enquête cultuureducatie	Variabele totaalanalyse	% totaalanalyse
Organiseert cultuureducatieve activiteiten (binnen- en buitenschools)	80%	Organiseert cultuureducatieve activiteiten (binnen- en buitenschools)	99%
Maakt onderscheid in doelgroepen voor cultuureducatie	44%	Maakt onderscheid in doelgroepen voor cultuureducatie	96%
Cultuureducatie voor basisscholen	62%	Cultuureducatie voor primair onderwijs	63%
Cultuureducatie voor voortgezet onderwijs	78%	Cultuureducatie voor voortgezet onderwijs	66%
Workshops binnenschools voor basis-onderwijs	36%	Workshops voor schoolgaande jongeren	70%
Workshops binnenschools voor voortgezet onderwijs	43%		
Workshops buitenschools	39%	Workshops voor volwassenen	39%
Evaluatie	65%	Evaluatie	56%

De gegevens verschillen van elkaar. Dit komt deels doordat de onderzoeksgroepen anders samengesteld zijn. Ook is er een verschil tussen instellingen in de BIS en instellingen die door een fonds gesubsidieerd worden: in deze vergelijking wordt bevestigd dat instellingen die rechtstreeks door het Rijk worden gesubsidieerd meer aan cultuureducatie doen. Instellingen die door fondsen gesubsidieerd worden, richten zich vaker (ook) op het voortgezet onderwijs. Dit kan komen doordat de Rijksoverheid voor de periode 2013-2016 heeft gekozen voor een nadruk

op cultuureducatie in het primair onderwijs. Daarnaast evalueren de instellingen die via de fondsen worden gesubsidieerd vaker hun activiteiten. Dit is opmerkelijk, omdat musea relatief vaak evalueren en zij een groter deel uit maken van de onderzoekspopulatie van de totaalanalyse.

3.5 Bruikbare criteria voor monitoring

De door de instellingen aangeleverde gegevens over activiteiten en het bereik daarvan zijn uitgebreid geïnventariseerd. Het door het ministerie ontwikkelde invulformat biedt mogelijkheden voor zinvolle uitsplitsingen. Met name de opdeling primair onderwijs en voortgezet onderwijs is interessant. Hierdoor is na te gaan in hoeverre beide typen onderwijs worden bediend en welke type instelling welke type onderwijs het beste bedient.

Het ontbreekt op een aantal punten echter aan definities. Met name de verschillende activiteiten kunnen beter toegelicht worden: lessen op scholen en workshops. Het is nu niet duidelijk of een leskist een les op een school is, of elke keer dat deze uitgeleend wordt gerekend kan worden als les op school. Advies: Vraag naar het aantal soorten lessen dat wordt gegeven, dus het aantal leskisten, lesbrieven; in plaats van naar het aantal keer dat deze gegeven wordt. Het bereik van de lessen op scholen wordt namelijk al vastgesteld door te vragen naar het aantal leerlingen dat is bereikt met de lessen op scholen.

Ook zou het verstandig zijn om een workshop te definiëren. Belangrijke elementen van een workshop zijn dat de leerlingen actief bezig zijn (zelf dansen, tekenen, acteren, regisseren) en dat deze gegeven wordt door een medewerker van de culturele instelling.

Aangezien momenteel binnenschoolse educatie een speerpunt is, is het verstandig bij de inventarisatie van educatieve activiteiten een duidelijk onderscheid te maken naar binnenschoolse en buitenschoolse educatie. Dit in plaats van alleen een onderscheid tussen jongeren en volwassenen. De buitenschoolse educatie moet echter wel geïnventariseerd blijven worden, omdat het speerpunt van beleid kan veranderen. Bij de buitenschoolse educatie zou onderscheid gemaakt kunnen worden tussen kinderen/jongeren en volwassenen.

Kunst- en cultuurinstellingen beseffen dat het tegemoet komen aan de groeiende behoefte in de samenleving om levenslang te leren, hen een nieuwe functie en een groter bestaansrecht geeft. Mogelijk dat dit ook bij de overheid dat vastere vormen krijgt en dan is het goed dat ontwikkelingen op dit gebied zijn te monitoren. Daarnaast blijkt aandacht voor creatie van buitenschools educatief aanbod een goede indicator voor de waarde die binnen een instelling aan educatie wordt gehecht.

De uitsplitsing over geografische spreiding blijkt minder interessant. Het in kaart brengen van het geografisch bereik van regulier bezoek is zinvol, al is het alleen maar om na te gaan of een instelling een lokale, regionale, nationale of internationale uitstraling heeft. Het educatieve aan-

bod, met name voor het onderwijs, is doorgaans toch vooral op de standplaats of regio gericht en dit blijkt dan ook uit de aangeleverde data.

Naar de financiële inzet voor cultuureducatie zou meer specifiek gevraagd moeten worden. In de huidige op te geven begroting is niet gevraagd om bedragen voor educatie te oormerken. Hierdoor ontstaat geen goed beeld van de uitgaven voor educatie. Het meer gestandaardiseerd monitoren van de uitgaven voor educatie verdient meer aandacht.

De vraag naar het aantal fte en het aantal educatieve medewerkers is ook belangrijk, dit is immers ook veelzeggend voor de aandacht die er binnen een instelling voor educatie is. De positie van deze medewerkers dient echter duidelijker te worden gespecificeerd. Nu blijven vragen onbeantwoord: Is er een specifiek team of maken ze deel uit van een bredere afdeling? Zijn zij vertegenwoordigd in de staf? Het opvragen van een organogram kan hier inzicht in geven.

Informatie over samenwerking met andere partijen zegt iets over de openheid voor visies en wensen van mensen buiten de eigen organisatie. Het is goed dat instellingen hier informatie over moeten verstrekken bij de aanvragen. Echter de vraag hiernaar is nu te globaal. Het is een goed idee om een onderscheid te maken tussen samenwerking gericht op de marketing van het aanbod en samenwerking gericht op het verkennen van de vraag.

Het is belangrijk dat ook het lerende vermogen binnen instellingen in kaart wordt gebracht. Op basis van de beschikbare gegevens ontstaat het beeld dat evaluatie en het implementeren van de uitkomsten daarvan een onderschoven kindje is bij de instellingen. Evaluatie is een belangrijk onderdeel van de verbetering van het aanbod. Kunst- en cultuurinstellingen zijn van nature sterk gericht op voortdurende productie en hebben vaak niet de rust om terug te blikken, hiertoe kunnen ze meer gestimuleerd worden. Een manier om dit te doen is nadrukkelijker vragen zich te verantwoorden over hoe ze hun activiteiten evalueren.

Algemeen kan gesteld worden dat vragen die specifiek gesteld worden en opgenomen worden in een invulformat, beter beantwoord worden dan algemene, open vragen. De antwoorden kunnen beter verwerkt en vergeleken worden, omdat de vragen op dezelfde manier ingevuld zijn. In de regel geldt dat des te meer de vraag gesloten is, des te beter de antwoorden met elkaar te vergelijken zijn.

Voor de komende BIS-periode adviseren we twee vormen van onderzoek: kwantitatieve monitoring en onderzoek naar kwaliteit.

Advies kwantitatieve monitoring

Met een kwantitatieve monitor kan gekeken worden hoe het aantal activiteiten en het bereik ervan zich ontwikkelt. Worden de (soms ambitieuze) plannen waargemaakt? Welke doelgroepen worden daadwerkelijk bereikt? Welke activiteiten zorgen voor dit bereik? Verschilt dit tussen de verschillende instellingen, kijkend naar artikel (discipline) of grootte?

Cijfers die in een dergelijke monitor opgenomen kunnen worden, hebben betrekking op sluitend gedefinieerde activiteiten: schoolvoorstellingen, lessen op scholen, workshops, ontvangst van schoolgroepen anderszins. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen activiteiten op de instelling en activiteiten op school. Aangezien sommige activiteiten zowel op de instelling als op school plaats kunnen vinden, kan hiervoor een schema gehanteerd worden. Naast aantal activiteiten moet er ook gevraagd worden naar het aantal bereikte leerlingen. Hieronder is een voorbeeld van een dergelijk schema te vinden.

Schema 1 Aantal activiteiten en bereik binnenschoolse cultuureducatie

	Op de instelling		Op school		Elders	
	Aantal gegeven activiteiten	Aantal bereikte leerlingen	Aantal soorten lessen	Aantal bereikte leerlingen	Aantal gegeven activiteiten	Aantal bereikte leerlingen
Totaal		Aantal bereikte leerlingen		Aantal bereikte leerlingen		Aantal bereikte leerlingen
Lessen op scholen			Aantal soorten lessen	Aantal bereikte leerlingen		
Workshops	Aantal gegeven workshops	Aantal bereikte leerlingen	Aantal gegeven workshops	Aantal bereikte leerlingen	Aantal gegeven workshops	Aantal bereikte leerlingen
Schoolvoorstellingen	Aantal gegeven schoolvoorstellingen	Aantal bereikte leerlingen	Aantal gegeven schoolvoorstellingen	Aantal bereikte leerlingen	Aantal gegeven schoolvoorstellingen	Aantal bereikte leerlingen
Overige schoolgebonden activiteiten, namelijk ...	Aantal activiteiten	Aantal bereikte leerlingen	Aantal activiteiten	Aantal bereikte leerlingen	Aantal activiteiten	Aantal bereikte leerlingen

Naast binnenschoolse activiteiten kan ook gevraagd worden naar buitenschoolse educatieve activiteiten en het bereik ervan. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen jeugd en volwassenen.

Andere gegevens waarop gemonitord kan worden, zijn personeel t.b.v. educatie. Hierbij kan additioneel gevraagd worden naar vrijwilligers die ingezet worden voor educatieve doelen.

Ook het beschikbare budget is een vraag die bij deze monitor aan bod dient te komen.

Advies onderzoek naar kwaliteit

Naast kwantitatieve gegevens over activiteiten en bereik, budgetten en personeel, is het ook interessant om andere aspecten van cultuureducatie te onderzoeken. Dit kan deels meegenomen worden in de monitor (zoals dat nu ook wordt gedaan), dan wel kwalitatief onderzocht worden.

Vraagstukken naar doelen van de instelling met educatie, samenwerking en samenwerkingspartners kunnen kwantitatief onderzocht worden; vraagstukken over positionering van het educatieve personeel en van cultuureducatie binnen de organisatie hebben meer verdieping nodig.

4 Talentontwikkeling: de stand van zaken (2009-2010) en de plannen voor de komende BIS-periode (2013-2016)

In dit hoofdstuk worden de deelvragen omtrent talentontwikkeling beantwoord. Op het gebied van talentontwikkeling zijn geen kwantitatieve gegevens over de afgelopen en de komende periode opgevraagd, zoals bij cultuureducatie. Bij de beantwoording van de deelvragen wordt dus alleen gebruik gemaakt van de activiteitenplannen waarin de plannen voor de komende periode zijn beschreven.

4.1 De verschillende typen activiteiten gericht op talentontwikkeling

De instellingen geven in hun activiteitenplan aan verschillende activiteiten te organiseren op het gebied van talentontwikkeling ten tijde van het indienen van de aanvraag. Hierbij zijn ook plannen voor de komende periode betrokken.

Een organisatie heeft gemiddeld vier verschillende activiteiten voor talenten. Het bieden van een podium, dan wel expositieruimte wordt het meest gedaan. Ook het intensief begeleiden van jonge professionals komt veel voor.

Tabel 12 **Verschillende soorten activiteiten voor talentontwikkeling**

Activiteiten	#	%
Podium/expositieruimte bieden	37	82%
Begeleiding van jonge professionals (werkplaats)	34	76%
Stages	32	71%
Interactie tussen gevestigde en nieuwkomers stimuleren	28	62%
Coaching	26	58%
Workshops	19	42%
Totaal	45	100%

Er zijn duidelijke verschillen tussen de verschillende soorten instellingen en de activiteiten die gedaan worden. Het intensief begeleiden van jonge professionals wordt niet genoemd door festivals, maar wel door bijna alle producerende instellingen. De ondersteunende instellingen op het gebied van beeldende kunst doen het allemaal - maar hebben het ook als kerntaak.

Coaching is minder intensief dan werkplaatsbegeleiding. De kunstenaar is dan ook niet intern, zoals bij een werkplaats. Coaching wordt gedaan door alle jeugdtheater-, theater-, dans- en operagezelschappen en bijna alle ondersteunende instellingen geven coaching. De festivals doen weinig aan coaching, ook de presentatie-instellingen en de symfonieorkesten geven minder vaak coaching aan talenten.

Festivals, dansgezelschappen en presentatie-instellingen geven relatief vaak workshops. Het geven van workshops is minder populair bij theatergezelschappen, ondersteunende instellingen en symfonieorkesten.

Kijkend naar de duur van de activiteiten, heeft ongeveer een kwart van alle instellingen (22%) alleen kortlopende activiteiten. Jeugdtheatergezelschappen hebben relatief vaker alleen kortlopende activiteiten. Algemene theatergezelschappen en ondersteunende instellingen hebben niet alleen kortlopende activiteiten. Slechts een paar instellingen heeft alleen meerjarige activiteiten. De meeste instellingen (67%) hebben activiteiten met verschillende looptijden.

4.2 De deelnemers aan deze activiteiten

Enkele instellingen (9%) die aandacht hebben voor talentontwikkeling in de aanvraag, onderscheiden geen doelgroepen. Dit zijn voornamelijk algemene theatergezelschappen (zie tabel 36: Deelnemers aan activiteiten voor talentontwikkeling).

De meeste instellingen onderscheiden wel doelgroepen en van hen richt 95% zich (onder andere) op jonge professionele kunstenaars. Er zijn alleen jeugdtheatergezelschappen en symfonieorkesten die zich niet op jonge professionele kunstenaars richten.

Ook richten veel instellingen (88%) zich op studenten van het kunstvakonderwijs (en recente alumni). Het is opvallend dat geen van de ondersteunende instellingen voor de beeldende kunst zich op studenten van het kunstvakonderwijs richt. De postacademische instellingen richten zich voornamelijk op jonge professionals. Eén van hen richt zich ook op amateurkunstenaars, leerkrachten en onderzoekers.

De podiumkunstinstanties richten zich vaker op studenten van het kunstvakonderwijs dan beeldende kunstinstanties. In tabel 40 zijn de verschillen tussen de artikelen te zien. Alle grote culturele instellingen richten zich op studenten van het kunstvakonderwijs, terwijl middelgrote instellingen zich minder richten op deze doelgroep.

Andere doelgroepen die genoemd zijn door instellingen zijn critici, trainers en leerkrachten en onderzoekers.

4.3 De samenwerkingspartners bij deze activiteiten

Bijna alle instellingen geven in hun activiteitenplan aan samen te werken en plannen te hebben deze samenwerking voort te zetten (zie tabel 37: Samenwerkingspartners op het gebied van talentontwikkeling). Met name met het kunstvakonderwijs wordt samengewerkt. Ook andere onderwijsinstellingen worden veelvuldig genoemd, het gaat hierbij voornamelijk om universiteiten en hogescholen, maar ook ROC's en het basisonderwijs. De andere samenwerkingspartners zijn divers. Er wordt veel binnen de eigen discipline samengewerkt, zoals met podia, productiehuisen, productieplatforms, kunstenaars en kunstenaarscollectieven. In de categorie overig worden ook festivals, fondsen, concoursen en andere instellingen binnen de eigen sector genoemd.

Bij de analyse van de verschillende soorten instellingen komt een aantal logische verbanden naar voren: alleen instellingen uit de beeldende kunst werken samen met musea, alleen producerende podiumkunstinstanties (theater, jeugdtheater, dans, opera, symfonieorkesten) werken samen met podia en voornamelijk festivals, theater- en dansgezelschappen werken samen met productiehuisen en productieplatforms.

Naast de ondersteunende instellingen werken echter ook de theater- en dansgezelschappen samen met kunstenaars en kunstenaarscollectieven. Twee van de drie ondersteunende instellingen op het gebied van beeldende kunst werkt samen met het onderwijs (anders dan kunstvakonderwijs), terwijl zij relatief weinig samenwerken met het kunstvakonderwijs.

Alle symfonieorkesten, dans- en operagezelschappen werken samen met het kunstvakonderwijs. Daarentegen werken theatergezelschappen en festivals relatief weinig samen met het kunstvakonderwijs. Hoeveel instellingen uit een artikel samenwerken met het kunstvakonderwijs is te zien in tabel 39.

4.4 Het doel van de samenwerking

De instellingen geven in hun activiteitenplan slechts één à twee doelen aan voor hun samenwerking (zie tabel 38: Doel samenwerking voor talentontwikkeling). Twee derde van de instellingen werkt samen om een platform te bieden aan de talenten. Presenterende instellingen werken voor dit doel relatief weinig samen met anderen.

42% werkt samen ten bate van de productie. Symfonieorkesten en presentatie-instellingen doen dat relatief weinig, terwijl theater-, dans- en operagezelschappen dit relatief vaker doen.

Ook 42% werkt samen om kwaliteitsimpulsen te geven aan het werk van de talenten. Alle festivals werken samen om de talenten impulsen voor kwaliteitsverbetering te geven.

4.5 De verhouding tot het kunstvakonderwijs

In de regeling wordt aan instellingen gevraagd nauw samen te werken met het kunstvakonderwijs om zo kansen te bieden aan studenten, zodat talenten zich kunnen blijven ontwikkelen.

Driekwart van de instellingen geeft aan reeds met het kunstvakonderwijs samen te werken en van plan te zijn deze samenwerking in de nabije toekomst voort te zetten. Er wordt niet met een bepaald doel met het kunstvakonderwijs samengewerkt. Of er samengewerkt wordt met het kunstvakonderwijs, verschilt per artikel (zie tabel 39: Samenwerking met het kunstvakonderwijs naar artikel). Opera-, dansgezelschappen en symfonieorkesten werken allemaal samen met het kunstvakonderwijs. Theatergezelschappen, presentatie-instellingen, festivals en ondersteunende instellingen geven relatief weinig aan samen te werken met het kunstvakonderwijs.

Om voor doorstroom te zorgen vanuit het kunstvakonderwijs, zouden studenten tot de doelgroep moeten horen van de instellingen. Bij 80% van de instellingen is dat het geval. Er zijn significante verschillen tussen de artikelen waar te nemen (zie tabel 40: Doelgroep is studenten van het kunstvakonderwijs per artikel). Hoewel theatergezelschappen relatief weinig samenwerken met het kunstvakonderwijs, zijn de studenten van het kunstvakonderwijs wel hun doelgroep. Dit is uitzonderlijk, want de meeste instellingen die studenten van het kunstvakonderwijs als doelgroep beschouwen, werken ook samen met het kunstvakonderwijs.

4.6 Doorstroom naar de grote zaal

Vanuit de regeling is doorstroom naar de grote zaal een specifieke taak voor grote theatergezelschappen. Bij alle instellingen, niet alleen de grote theatergezelschappen, is er gekeken of er sprake is van doorstroom naar de grote zaal of een equivalent daarvan. Het gaat hierbij om de groei van een talent. Er is sprake van doorstroom naar de grote zaal als een talent de gelegenheid krijgt zijn/haar werk grootser te presenteren. Dit kan betrekking hebben op theater, dans, muziek, beeldende kunst of film. Het gaat om het presenteren van hun artistieke product voor een groter publiek dan ze (bijvoorbeeld vanuit hun opleiding) gewend zijn. Ze worden ondersteund in de extra zaken die hierbij komen kijken.

Bij jeugd en algemene theatergezelschappen, dansgezelschappen en festivals gaat het daadwerkelijk om de grote zaal. Bij presentatie-instellingen en postacademische instellingen gaat het om een tentoonstelling in bijvoorbeeld een museum. Bij orkesten gaat het om dirigenten die de gelegenheid krijgen met het orkest een concert te geven.

Bij een derde deel van de instellingen is er doorstroom naar de grote zaal, dan wel een equivalent daarvan. De doorstroom verschilt sterk per artikel (zie tabel 41: Aantal instellingen met doorstroom naar de grote zaal per artikel). Theatergezelschappen, ondersteunende instellingen

voor beeldende kunst en operagezelschappen zorgen vaak voor doorstroom naar de grote zaal (of belangrijke tentoonstellingen). Alle grote theatergezelschappen die deze verplichting hebben, zorgen voor doorstroom naar de grote zaal.

4.7 Functie van (opgeheven) productiehuizen

Productiehuizen hebben in de huidige regeling voor de BIS (2009-2012) op het gebied van talentontwikkeling een springplankfunctie in de podiumkunsten. Ze bieden jonge theatermakers de mogelijkheid een stuk te produceren, waarbij gebruik gemaakt wordt van de kennis, pr, naamsbekendheid en technische voorzieningen van het productiehuis. De talenten krijgen de mogelijkheid naam te maken in de gevestigde orde.

De productiehuizen worden in de nieuwe periode niet meer gesubsidieerd vanuit de BIS. Ze kunnen wel activiteitensubsidies aanvragen bij het Fonds Podiumkunsten. Tegelijkertijd is talentontwikkeling een voorwaarde voor financiering van podiumkunstgezelschappen in de BIS.

Daarom is bij podiumkunstinstellingen gekeken of zij (een deel van) deze taak overnemen. Daarnaast is ook bij andere instellingen gekeken of de instelling een soortgelijke rol heeft. Bij een presentatie-instelling kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een startende conservator die de gelegenheid krijgt een tentoonstelling samen te stellen met grote namen. Bij een postacademische instelling kan gedacht worden aan een beeldende kunstenaar die door de instelling de gelegenheid krijgt een tentoonstelling samen te stellen bij een groot museum.

Het hebben van een springplankfunctie betekent niet per definitie dat talenten daadwerkelijk doorstromen naar 'de grote zaal', zoals in de paragraaf hiervoor is beschreven. Het betekent wel dat de talenten de kansen en mogelijkheid krijgen.

De helft van de instellingen vervult een dergelijke functie (zie tabel 42: Aantal instellingen die taken van een 'productiehuis'-functie kent per artikel). Er zijn significante verschillen tussen de verschillende artikelen: dans- en algemene theatergezelschappen hebben vaak deze functie, festivals en presentatie-instellingen hebben deze functie minder vaak dan andere instellingen.

5 Conclusies talentontwikkeling

In dit hoofdstuk worden de conclusies getrokken op het gebied van talentontwikkeling. Bijna twee derde van de 74 instellingen die een subsidie toegekend hebben gekregen voor de BIS-periode 2013-2016, richt zich expliciet op talentontwikkeling. Dit is twee keer zo veel dan werd verwacht. Ook veel van de instellingen die geen verplichting hebben om zich op talentontwikkeling te richten, willen zich daarmee bezig houden. Dit onderwerp leeft kennelijk sterk, wellicht mede doordat dit een speerpunt van de subsidiërende overheid is.

In de eerste paragraaf worden de conclusies t.a.v. alle instellingen besproken. In de tweede paragraaf wordt gekeken naar de conclusies per artikel. In de derde paragraaf worden trends omschreven. Het gaat hierbij om ontwikkelingen in de tijd. In de laatste paragraaf wordt gekeken naar bruikbare criteria voor monitoring.

5.1 Algemene conclusies (alle instellingen)

Talentontwikkeling is voor veel instellingen een nieuw terrein waar zij graag hun tanden in zetten. Talentontwikkeling is echter nog niet altijd goed ingebed. Dit blijkt onder andere uit het gegeven dat ruim een derde van de instellingen die zich op talentontwikkeling (willen) richten, slechts een beperkt aantal activiteiten ontwikkelt voor een kleine, veelal interne, doelgroep. Een derde van de instellingen zorgt voor gevarieerd aanbod van activiteiten voor verschillende doelgroepen.

Het bieden van een podium wordt door 82% van de instellingen gedaan. Het begeleiden van jonge talenten wordt door drie kwart instellingen gedaan.

Bijna alle instellingen (91%) onderscheiden doelgroepen. De meest genoemde doelgroep is jonge professionele kunstenaars (95% van de instellingen die doelgroepen onderscheiden). Ook richten veel instellingen zich op studenten van het kunstvakonderwijs (88% van de instellingen die doelgroepen onderscheiden).

Veel instellingen werken samen op het gebied van kunstvakonderwijs, op basis van verschillende doelstellingen wordt er met hen samengewerkt. 69% van de instellingen doet dit om een platform aan te kunnen bieden.

Bij 42% van de instellingen is sprake van doorstroom naar de grote zaal, of een equivalent daarvan. 49% van de instellingen vervult een springplankfunctie, zoals gebruikelijk is bij productiehuisen.

5.2 Verschillen tussen artikelen

Alleen musea hebben geen aandacht voor talentontwikkeling. Hieronder is de aandacht per artikel gespecificeerd.

5.2.1 Algemeen theater

De theatergezelschappen richten zich op studenten van het kunstvakonderwijs (allemaal) en jonge professionals. De talenten worden een podium geboden en worden begeleidt. Er wordt veel samengewerkt en met veel verschillende soorten partners. Hierbij kan gedacht worden aan festivals, vlakke vloertheaters, productiehuizen, maar ook kunstenaarscollectieven. Deze samenwerkingsverbanden bieden de beginnende theatermakers een kans om zich te ontplooiën. Een theatermaker is dan ook sterk afhankelijk van anderen, zoals organisaties die oefenruimte bieden, theatertechnici, decorbouwers, een publiek voor try-outs, et cetera. Zonder samenwerking met partijen die dit kunnen aanleveren, komt een theaterproductie niet tot stand.

Alle grote theaters kennen doorstroom naar de grote zaal. Alle aanvragen van theaters geven er blijk van dat (een deel van) de rol van de productiehuizen wordt overgenomen.

Opmerkelijk is dat er relatief weinig samengewerkt wordt met het kunstvakonderwijs, terwijl de theatergezelschappen zich wel allemaal richten op studenten van het kunstvakonderwijs.

5.2.2 Jeugdtheater

De jeugdtheatergezelschappen richten zich op studenten van het kunstvakonderwijs en jonge professionele kunstenaars. Ze bieden begeleiding aan deze jonge professionals en ze coachen talenten. De gezelschappen kennen weinig doorstroom naar de grote zaal.

5.2.3 Dans

Dansgezelschappen richten zich op studenten van het kunstvakonderwijs en jonge professionele kunstenaars. Ze doen vooral aan begeleiding van deze jonge professionals, daarnaast geven ze relatief vaak workshops. Het geven van workshops doen ze ook relatief vaak in het onderwijs in het kader van cultuureducatie. Dit is iets waar ze ervaring mee hebben.

De dansgezelschappen werken vaak samen met productiehuizen en het kunstvakonderwijs. Er is weinig doorstroom naar de grote zaal.

5.2.4 Symfonieorkesten

De orkesten werken relatief weinig samen met andere partners. Wel wordt er samengewerkt met het kunstvakonderwijs. De studenten van dit kunstvakonderwijs zijn dan ook de doelgroep van alle orkesten. De meest geboden activiteit is het begeleiden van jonge professionals. Er is weinig doorstroom naar de grote zaal.

5.2.5 Opera

Alle operagezelschappen coachen talenten, daarnaast worden er jonge professionals begeleid. Ondanks dat slechts de helft van de operagezelschappen zich richt op studenten van het kunstvakonderwijs, wordt er wel veel met hen samengewerkt. De operagezelschappen werken ook veel samen met andere partners, zoals podia. Bij de helft van de operagezelschappen stromen de talenten door naar de grote zaal.

5.2.6 Festivals

De festivals werken onderling veel samen en bieden jonge professionals door middel van wedstrijden een podium. Daarnaast worden er veel workshops gegeven. Het begeleiden van jonge professionals wordt niet gedaan. De festivals werken weinig samen buiten hun eigen veld.

5.2.7 Presentatie-instellingen

De presentatie-instellingen richten zich op studenten van het kunstvakonderwijs en jonge professionals. Tot hun doelgroep behoren ook conservatoren, die de mogelijkheid krijgen om tentoonstellingen te maken.

Door deze instellingen worden allerlei activiteiten aangeboden, zoals het bieden van een expositieruimte en het bieden van stages. Ze werken relatief weinig samen. Er is weinig doorstroom naar musea of internationale festivals.

5.2.8 Ondersteunende instelling

De kerntaak van de postacademische instellingen is talentontwikkeling. Er worden werkplaatsen geboden en jonge professionele kunstenaars worden begeleid. Ze richten zich vooral op jonge professionele kunstenaars en niet op studenten of pas afgestudeerden van het kunstvakonderwijs.

Voor de jonge professionele kunstenaars bieden ze, door samenwerking, mogelijkheden om te exposeren in de grote musea.

5.3 Trends

Er zijn veel plannen met zeer uiteenlopende activiteiten, voornamelijk bedoeld om studenten en jonge professionals te helpen naam en faam te maken. De instellingen uit de podiumkunsten richten zich sterker op de studenten van het kunstvakonderwijs, dan de instellingen uit de beeldende kunst of festivals.

Opvallend is dat de artikelen die goed scoren op samenwerking rond talentontwikkeling, dit ook deden bij samenwerking rond educatie. Het blijkt dat binnen de sector podiumkunsten (met uitzondering van symfonieorkesten) sprake is van een grotere gerichtheid op samenwerking dan bij beeldende kunst of festivals. Wellicht speelt bij podiumkunsten de hiervoor geschetste relatief grote afhankelijkheid van anderen een rol.

De meeste instellingen bieden een podium dan wel expositieruimte aan en begeleiden jonge professionals. De doorstroom naar de grote zaal verschilt sterk: zo kennen de theatergezel-

schappen en de ondersteunende instellingen bijna allemaal doorstroom naar de grote zaal, terwijl de symfonieorkesten en de presentatie-instellingen bijna geen doorstroom kennen naar de grote zaal.

Bijna de helft van de instellingen vervult een productiehuisrol. Met name bij dans en theater, waar de productiehuizen worden opgeheven, wordt deze functie overgenomen.

5.4 Bruikbare criteria voor monitoring

De aanvragers hebben op het gebied van talentontwikkeling geen cijfers ingevuld in de module. Hierdoor zijn er geen cijfers op een eenduidige manier verzameld over talentontwikkeling, i.t.t. cultuureducatie. Het is daardoor dan ook veel lastiger om het thema talentontwikkeling in harde cijfers te vangen. De activiteiten die onder deze noemer vallen, zijn veel minder helder af te bakenen en zijn nog sterk in ontwikkeling. De activiteitenplannen zijn zeer verschillend van aard en lenen zich (nog) niet voor gestandaardiseerde dataverzameling.

Om in de toekomst een efficiënte monitoring op gang te brengen, dient goed nagedacht te worden over welke kerncijfers over dit thema relevant zijn. Is het mogelijk om voor talentontwikkeling geormerkte budgetten of fte's te onderscheiden? Welke kwantificering van doelstellingen is mogelijk?

Het lijkt in ieder geval haalbaar om kerncijfers te vragen als het gaat om aantallen workshops, cursussen, individuele coachingstrajecten en door jonge talenten gerealiseerde producten. Daarnaast kan worden gevraagd om het bereik van uiteenlopende doelgroepen in kaart te brengen, zoals: amateurs of vrije tijdskunstenaars, jonge professionals en personen die net zijn afgestudeerd aan een kunstvakopleiding. Belangrijk is dat de loopbanen van (oud)deelnemers aan talentontwikkelingstrajecten zichtbaar worden. Hoeveel mensen stromen door naar gevestigde podia of expositieruimten? Wat zijn concrete producten die in het kader van talentontwikkeling zijn gerealiseerd? Wellicht is het interessant om de sekse en de culturele herkomst van deelnemers aan talentontwikkelingstrajecten te inventariseren, om de diversiteit hiervan te toetsen. Tot slot is het mogelijk om een zinvolle opsplitsing van type samenwerkingspartners te maken. Denk aan organisaties die talent scouten en aanleveren, organisaties die talenten afnemen en een presentatieplek bieden en organisaties die bijscholing kunnen bieden.

Bijlage I Tabellen behorend tot hoofdstuk 1 Achtergrond van het onderzoek

Tabel 13 Aantal instellingen met aandacht voor cultuureducatie naar artikel

Artikel	Totaal aantal aanvragen	Aantal aanvragen met aandacht voor cultuureducatie	% aanvragen met aandacht voor cultuureducatie binnen het artikel
Algemeen theater*	9	9	100%
Dans*	4	4	100%
Festival*	4	4	100%
Jeugdtheater*	7	7	100%
Musea*	29	29	100%
Ondersteunende instelling	3	0	0%
Opera*	3	3	100%
Presentatie-instellingen*	6	6	100%
Symfonieorkesten*	9	9	100%
Totaal	74	71	96%

* Bij deze artikelen is cultuureducatie verplicht voor (een deel van) de aanvragers.

Tabel 14 Aantal instellingen met aandacht voor cultuureducatie naar type instelling

Type instelling	Totaal aantal aanvragen	Aantal aanvragen met aandacht voor cultuureducatie	% aanvragen met aandacht voor cultuureducatie binnen het type instelling
Presenterend	35	35	100%
Producerend	32	32	100%
Festival	4	4	100%
Ondersteunend	3	0	0%
Totaal	74	71	96%

Tabel 15 Aantal instellingen met aandacht voor cultuureducatie naar omvang

Omvang	Totaal aantal aanvragen	Aantal aanvragen met aandacht voor cultuureducatie	% aanvragen met aandacht voor cultuureducatie binnen deze omvang
Groot	18	18	100%
Middel	39	37	95%
Klein	17	16	94%
Totaal	74	71	96%

Tabel 16 Culturele instellingen met aandacht voor talentontwikkeling naar artikel

Artikel	Totaal aantal aanvragen	Aantal aanvragen met aandacht voor talentontwikkeling	% aanvragen met aandacht voor talentontwikkeling binnen het artikel
Algemeen theater*	9	9	100%
Dans*	4	4	100%
Festival	4	4	100%
Jeugdtheater	7	7	100%
Musea	29	0	0%
Ondersteunende instelling*	3	3	100%
Opera*	3	3	100%
Presentatie-instellingen	6	6	100%
Symfonieorkesten*	9	9	100%
Totaal	74	45	61%

* Bij deze artikelen is talentontwikkeling verplicht voor (een deel van) de aanvragers.

Tabel 17 Culturele instellingen met aandacht voor talentontwikkeling naar type instelling

Type instelling	Totaal aantal aanvragen	Aantal aanvragen met aandacht voor talentontwikkeling	% aanvragen met aandacht voor talentontwikkeling binnen het artikel
Presenterend	35	6	17%
Producerend	32	32	100%
Festival	4	4	100%
Ondersteunend	3	3	100%
Totaal	74	45	61%

Tabel 18 Culturele instellingen met aandacht voor talentontwikkeling naar omvang

Omvang	Totaal aantal aanvragen	Aantal aanvragen met aandacht voor talentontwikkeling	% aanvragen met aandacht voor talentontwikkeling binnen deze omvang
Groot	18	13	72%
Middel	39	21	54%
Klein	17	11	65%
Totaal	74	45	61%

Bijlage II Tabellen behorend tot hoofdstuk 2 Cultuureducatie

Tabel 19 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal schoolvoorstelling voor podiumkunstinstanties

	Algemeen theater	Jeugdtheater	Symfonieorkesten	Dans	Opera	Alle podiumkunstinstanties
Schoolvoorstellingen totaal 2009	73,8	64,1	17,4	10,8	3,0	42,1
Schoolvoorstellingen totaal 2010	82,7	57,1	15,3	6,3	21,0	43,7
Schoolvoorstellingen totaal 2013	133,3	136,7	25,5	9,0	11,3	78,4
Schoolvoorstellingen totaal 2016	145,3	170,0	28,5	10,8	13,7	90,7
Schoolvoorstellingen standplaats 2009	23,4	16,8	10,6	2,0	2,0	13,7
Schoolvoorstellingen standplaats 2010	14,8	21,5	10,3	1,5	21,0	13,8
Schoolvoorstellingen standplaats 2013	44,7	45,0	16,1	5,0	9,0	28,3
Schoolvoorstellingen standplaats 2016	48,3	60,7	18,8	5,8	9,7	33,8
Schoolvoorstellingen regio 2009	23,8	14,7	6,8	4,0	0,3	12,3
Schoolvoorstellingen regio 2010	53,3	26,7	5,0	1,2	0,0	22,8
Schoolvoorstellingen regio 2013	58,7	74,5	7,9	1,5	2,3	35,0
Schoolvoorstellingen regio 2016	66,8	78,7	8,3	2,0	4,0	38,6
Schoolvoorstellingen rest van NL 2009	22,2	32,3	0,0	2,3	0,7	13,5
Schoolvoorstellingen rest van NL 2010	10,6	15,3	0,0	2,0	0,0	6,5
Schoolvoorstellingen rest van NL 2013	26,2	27,5	0,0	1,50	0,0	13,6
Schoolvoorstellingen rest van NL 2016	26,3	31,2	0,0	1,8	0,0	14,4

Tabel 20 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal lessen op scholen en workshops naar artikel

	Dans	Festival	Musea	Presentatie- instellingen	Symfonieorkesten	Opera	Algemeen theater	Jeugdtheater	Alle instellingen
Lessen op scholen 2009	146,5	34,3	29,1	40,3	21,8	20,3	10,7	0,0	29,3
Lessen op scholen 2010	111,0	29,0	33,2	41,3	30,0	16,7	13,0	2,3	30,1
Lessen op scholen 2013	101,3	120,0	45,8	47,3	39,3	22,3	20,3	5,7	42,5
Lessen op scholen 2016	101,3	166,3	62,6	50,7	41,0	29,7	28,6	12,9	54,2
Workshops 2009	36,0	12,5	120,9	1,0	29,0	13,3	34,4	73,9	65,8
Workshops 2010	30,0	13,5	123,8	0,3	46,8	14,3	45,9	84,9	71,1
Workshops 2013	94,0	14,5	222,1	6,2	45,1	49,0	42,8	134,1	119,8
Workshops 2016	129,0	15,5	214,2	8,7	48,1	52,3	52,2	172,6	124,1

Tabel 21 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal educatieve activiteiten buiten het onderwijs naar artikel

	Festival	Musea	Algemeen theater	Dans	Symfonieorkesten	Jeugdtheater	Presentatie- instellingen	Opera	Alle instellingen
Aantal inleidingen 2009	234,5	69,1	25,1	24,3	27,0	9,4	4,3	,00	50,7
Aantal inleidingen 2010	273,5	64,3	33,2	24,0	27,7	9,3	5,3	,00	52,1
Aantal inleidingen 2013	278,3	87,3	39,0	27,8	25,0	12,6	5,2	8,3	63,1
Aantal inleidingen 2016	278,3	100,8	45,0	27,8	26,3	14,4	8,5	25,0	70,7
Aantal workshops 2009	,0	46,3	1,4	5,5	1,9	26,1	1,2	,0	22,3
Aantal workshops 2010	,0	43,9	1,7	7,8	1,8	29,1	0,3	,0	21,7
Aantal workshops 2013	,0	56,0	6,9	34,0	5,1	29,3	1,7	28,3	30,5
Aantal workshops 2016	,0	70,7	8,4	35,3	7,9	30,4	2,8	33,3	37,6

Tabel 22 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-16) aantal schoolbezoekers naar artikel

	Musea	Jeugdtheater	Symfonieorkesten	Festival	Algemeen theater	Dans	Opera	Presentatie- instellingen	Alle instellingen
Schoolbezoekers 2009	14.737	8.439	8.162	5.281	2.567	3.590	3.531	776	8.937
Schoolbezoekers 2010	15.345	8.253	8.319	5.843	4.035	2.640	897	500	9.218
Schoolbezoekers 2013	18.734	13.269	10.126	6.363	5.693	3.438	2.147	1.105	11.724
Schoolbezoekers 2016	20.233	17.602	11.844	8.013	6.237	4.213	2.417	1.293	13.211

Tabel 23 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal schoolbezoekers verdeeld naar po en vo, wel/niet op school opgesplitst naar artikel

	Musea	Jeugdtheater	Symfonieorkesten	Festival	Dans	Algemeen theater	Opera	Presentatie- instellingen	Alle instellingen
Schoolbezoekers po 2009	5.660	7.376	6.446	2.928	3.042	982	0	1	4.287
Schoolbezoekers po 2010	5.510	7.680	6.882	3.062	2.640	1.226	40	6	4.323
Schoolbezoekers po 2013	7.851	8.871	7.357	3.500	3.438	1.352	1.947	5	5.635
Schoolbezoekers po 2016	8.832	11.723	8.460	4.375	4.213	1.352	2.117	2	6.553
Schoolbezoekers op scholen po 2009		737	0		0	693	0		368
Schoolbezoekers op scholen po 2010		321	0		0	744	0		289
Schoolbezoekers op scholen po 2013		1.600	374		0	645	33		648
Schoolbezoekers op scholen po 2016		2.101	499		0	645	133		803
Schoolbezoekers vo 2009	9.077	1.063	889	2.353	173	1.292	100	775	4.350
Schoolbezoekers vo 2010	9.835	573	538	2.781	0	2.514	0	494	4.718
Schoolbezoekers vo 2013	10.849	3.912	1.206	2.863	0	4.091	167	1.100	5.815
Schoolbezoekers vo 2016	11.367	5.307	1.822	3.638	0	4.524	267	1.291	6.360
Schoolbezoekers op scholen vo 2009		100	0		173	1.067	0		332
Schoolbezoekers op scholen vo 2010		196	0		0	1.944	0		609
Schoolbezoekers op scholen vo 2013		501	63		0	2.951	133		999
Schoolbezoekers op scholen vo 2016		1.079	63		0	3.240	133		1.213

Tabel 24 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal deelnemers aan lessen op scholen en workshops naar artikel

	Dans	Festival	Presentatie- instellingen	Musea	Opera	Symfonieorkesten	Algemeen theater	Jeugdtheater	Alle instellingen
Deelnemers lessen op scholen 2009	4.816	1.491	2.667	718	794	652	283	0	989
Deelnemers lessen op scholen 2010	3.025	1.419	2.667	787	530	766	329	36	925
Deelnemers lessen op scholen 2013	2.650	2.875	2.803	1.099	683	1.061	920	150	1.242
Deelnemers lessen op scholen 2016	2.900	4.125	2.892	1.485	823	1.111	1.512	436	1.596
Deelnemers workshops 2009	1.508	540	15	3.439	333	1.349	740	2.478	1.970
Deelnemers workshops 2010	1.105	719	7	3.852	366	1.050	1.110	1.670	2.058
Deelnemers workshops 2013	2.309	738	137	5.487	1.150	1.094	992	3.299	2.964
Deelnemers workshops 2016	4.459	763	196	5.433	1.273	1.178	1.160	4.430	3.210

Tabel 25 Gemiddeld (2009-2010) en gemiddeld gepland (2013-2016) aantal deelnemers aan inleidingen en workshops naar artikel

	Festival	Symfonieorkesten	Musea	Algemeen theater	Dans	Jeugdtheater	Presentatie- instellingen	Opera	Alle instellingen
Deelnemers inleidingen 2009	33.350	2.714	1.921	1.113	1.254	440	142	0	3.275
Deelnemers inleidingen 2010	39.382	2.682	1.790	1.367	1.365	421	77	0	3.588
Deelnemers inleidingen 2013	114.400	2.553	2.574	2.082	1.636	596	183	648	8.277
Deelnemers inleidingen 2016	114.400	2.875	2.897	2.544	1.636	874	303	1.882	8.599
Deelnemers workshops 2009	0	197	848	10	420	303	31	0	438
Deelnemers workshops 2010	0	220	871	24	235	335	5	0	442
Deelnemers workshops 2013	0	273	1.076	129	935	325	70	958	635
Deelnemers workshops 2016	0	366	1.274	163	1.060	350	120	1.033	750

Tabel 26 Gemiddelde (2009-2010) en gemiddelde geplande (2013-2016) personele inzet naar artikel

	Musea	Algemeen theater	Dans	Jeugdtheater	Symfonieorkesten	Festival	Opera	Presentatie- instellingen	Alle instellingen
Educatieve fte's 2009	2,2	1,8	1,7	0,5	1,2	,8	0,5	0,3	1,5
Educatieve fte's 2010	2,5	1,9	1,5	0,6	1,0	1,2	0,5	0,3	1,7
Educatieve fte's 2013	2,9	2,8	3,5	1,2	1,2	1,3	1,2	0,6	2,2
Educatieve fte's 2016	3,0	2,9	5,0	1,2	1,2	1,3	1,4	0,7	2,3
Educatieve medewerkers 2009	6,2	4,4	2,3	1,6	1,8	1,3	1,0	0,5	3,8
Educatieve medewerkers 2010	7,1	4,4	2,0	3,0	2,0	1,5	1,0	0,7	4,3
Educatieve medewerkers 2013	8,2	5,8	6,5	2,9	1,9	1,8	4,0	1,0	5,4
Educatieve medewerkers 2016	8,3	5,8	7,8	3,7	1,9	1,8	4,3	1,3	5,6
Gemiddelde educatieve fte per educatieve medewerker 2009	0,57	0,55	0,76	0,36	0,73	0,81	0,41	0,51	0,58
Gemiddelde educatieve fte per educatieve medewerker 2010	0,61	0,54	0,75	0,33	0,66	0,74	0,41	0,47	0,59
Gemiddelde educatieve fte per educatieve medewerker 2013	0,58	0,63	0,65	0,55	0,64	0,80	0,66	0,59	0,61
Gemiddelde educatieve fte per educatieve medewerker 2016	0,57	0,63	0,72	0,57	0,64	0,80	0,69	0,54	0,61
Percentage educatieve fte's tov totaal aantal fte's	12,3%	8,3%	5,6%	4,3%	17,4%	4,0%	4,2%	3,1%	9,1%
Percentage educatieve fte's tov totaal aantal fte's	13,2%	7,8%	4,1%	4,4%	20,5%	3,9%	3,4%	3,5%	10,0%
Percentage educatieve fte's tov totaal aantal fte's	12,4%	10,4%	15,8%	9,0%	3,5%	4,5%	21,6%	5,4%	10,3%
Percentage educatieve fte's tov totaal aantal fte's	12,8%	10,5%	23,9%	9,2%	3,4%	4,3%	25,2%	5,4%	11,1%

Tabel 27 Samenwerking met het primair onderwijs naar artikel

Artikel	#	%
Opera	3	100%
Musea	20	77%
Dans	3	75%
Symfonieorkesten	3	75%
Jeugdtheater	4	57%
Festival	1	25%
Presentatie-instellingen	0	0%
Algemeen theater	0	0%
Totaal	34	52%

Tabel 28 Samenwerking met het voortgezet onderwijs naar artikel

Artikel	#	%
Opera	3	100%
Dans	3	75%
Musea	17	68%
Presentatie-instellingen	2	33%
Jeugdtheater	2	33%
Symfonieorkesten	2	50%
Festival	1	25%
Algemeen theater	1	11%
Totaal	31	49%

Bijlage III Indicatoren cultuureducatie

In deze bijlage staat de analyse van de indicatoren cultuureducatie beschreven.

1 Bereik cultuureducatieve activiteiten

In deze paragraaf wordt allereerst de indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)' besproken. Vervolgens wordt ook aandacht besteed aan 'bereik cultuureducatieve activiteiten (buitenschool)'. Ten slotte wordt gekeken naar de relatie met het regulier publieksbereik. Binnenschoolse cultuureducatie is cultuureducatie in schoolverband, maar vindt niet per definitie plaats op school. Buitenschoolse cultuureducatie is niet verbonden aan school. Hierbij kan gedacht worden aan rondleidingen en lezingen voor volwassenen in musea.

Gezien de beleidsprioriteit die toegekend wordt aan de relatie tot het onderwijs in de Subsidie-regeling Culturele Basisinfrastructuur 2013-2016, is deze indicator samengesteld op basis van binnenschoolse cultuureducatieve activiteiten en het bereik hiervan. Bij de indeling in de categorieën is gekeken naar de omvang van en de variatie in activiteiten, hoeveel leerlingen hiermee bereikt worden, of de instelling activiteiten op de scholen ontwikkelt en wat het geografische bereik is (alleen de standplaats tot heel Nederland). Hierbij is gekeken naar behaalde resultaten, maar ook naar plannen voor de toekomst.

De categorieën zijn oplopend. Dat betekent dat categorie 1 voor het minst en categorie 5 voor het meest staat. De instellingen in categorie 5 hebben echter niet vijf keer zo veel binnenschoolse cultuureducatieve activiteiten dan instellingen in categorie 1. De categorieën zijn gelabeld om een idee te geven van de activiteiten, dan wel het ontbreken ervan, in de betreffende categorie. De labeling is echter niet uitsluitend. Dat betekent dat in de benaming niets staat over het aantal leerlingen, de spreiding van de activiteiten door het land en of deze op school of in de eigen instelling plaats vinden, maar dit is welzeker meegenomen.

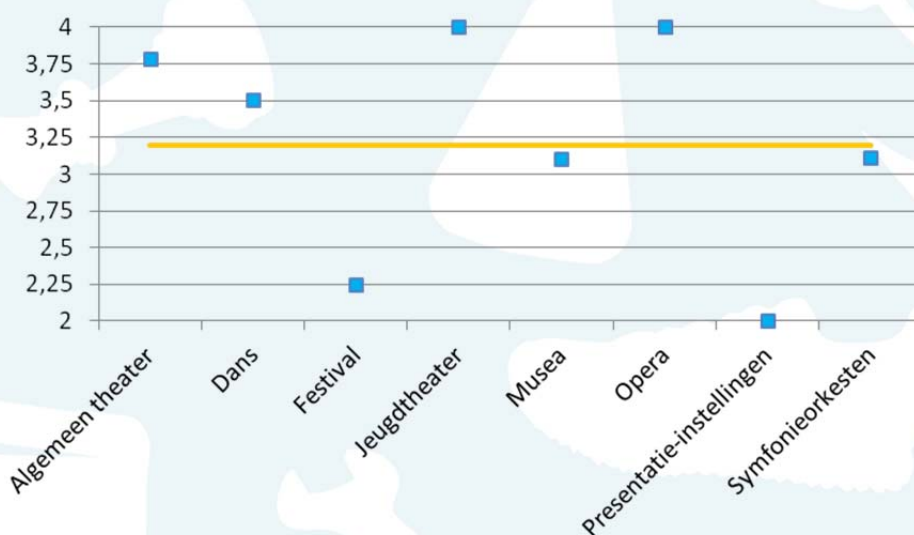
De volgende tabel zoomt in op het bereik in het onderwijs. Te zien is dat 21% weinig tot geen inzet heeft op het gebied van cultuureducatie op school, 28% heeft een gemiddelde inzet en 50% heeft een bovengemiddelde inzet op binnenschoolse cultuureducatie.

Tabel 29 Score indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)'

Categorie	#	%
1. De instelling geeft (vrijwel) geen blijk van inzet op educatie.	5	7%
2. De instelling doet een minimum aan activiteiten gericht op scholen.	10	14%
3. De instelling heeft zowel activiteiten op primair als voortgezet onderwijs, maar een eenvoudig aanbod.	20	28%
4. De instelling heeft een divers aanbod voor primair en voortgezet onderwijs. Het is nog niet duidelijk of de plannen realistisch zijn.	23	32%
5. De instelling heeft een divers aanbod voor primair en voortgezet onderwijs. De plannen zijn realistisch.	13	18%
Totaal	71	100%

De producerende instellingen scoren hoger op de indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)' dan de andere instellingen. De presenterende instellingen 2,9 en de festivals 2,3. Dit is ook goed te zien bij de verschillen tussen de artikelen: Jeugdtheater-, theater- en operagezelschappen presteren het beste. Dansgezelschappen zitten daar iets onder. Symfonieorkesten en musea zitten nog lager. Presentatie-instellingen en festivals scoren het laagst. Ook zijn er verschillen te zien bij de omvang van instellingen. Grote instellingen scoren het hoogst (3,7), dan kleine instellingen (3,3) en middelgrote instellingen hebben het minste bereik (2,9).

Grafiek 1 Gemiddelde 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)' naar artikel

Los van de beleidsprioriteit die wordt gegeven aan binnenschoolse cultuureducatie, hebben instellingen ook aandacht voor buitenschoolse cultuureducatie. Ook hier is gekeken naar de variatie in activiteiten en de omvang van het bereik. Daarbij is niet alleen gekeken naar behaalde resultaten, maar ook naar plannen voor de toekomst.

In de volgende tabel is te zien dat instellingen zich minder op buitenschoolse educatie richten dan op binnenschoolse educatie. 36% van de instellingen doet minder dan gemiddeld voor buitenschoolse cultuureducatie, 32% doet het gemiddelde en 32% doet meer dan gemiddeld (dat is 18% minder dan bij de indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)' het geval was).

Tabel 30 Score indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (buiten school)'

Categorie	#	%
1. De instelling geeft (vrijwel) geen blijk van inzet op educatie.	11	16%
2. De instelling doet een minimum aan activiteiten gericht op jongeren.	14	20%
3. De instelling heeft zowel activiteiten op scholen als voor andere doelgroepen. (jongeren buiten school of volwassenen of divers mediagebruik).	23	32%
4. De instellingen spreekt verschillende doelgroepen aan met haar activiteiten en maakt hierbij gebruik van diverse media.	15	21%
5. De instelling spreekt meer doelgroepen aan en heeft plannen meer publiek te bereiken met haar cultuureducatieve activiteiten.	8	11%
Totaal	71	100%

Er blijken geen significante verschillen tussen de verschillende soorten instellingen, kijkend naar artikel, type en omvang.

Alle instellingen tezamen scoren gemiddeld 2,93.

Om na te gaan of het bereik van cultuureducatie samenhang vertoont met het totale publieksbereik, zijn de instellingen in vijf categorieën opgedeeld naar omvang van het publiek dat met het reguliere aanbod wordt bereikt. Hierbij is niet alleen gekeken naar het aantal bezoekers, maar ook naar het aantal producties, voorstellingen, tentoonstellingen en media-uitingen. Indien mogelijk speelde ook de plaats waar het aanbod werd gerealiseerd (alleen standplaats of ook in de rest van Nederland) mee. Bovendien is niet alleen gekeken naar behaalde resultaten, maar ook naar plannen voor de toekomst.

Zowel de indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)', als de indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (buiten school)' kennen een lineair verband met de indicator 'publieksbereik' wanneer gekeken wordt naar alle instellingen met aandacht voor cultuureducatie. Instellingen die laag scoren op 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)' en 'bereik cultuureducatieve activiteiten (buiten school)' scoren veelal ook laag op de indicator 'publieksbereik'. Instellingen die hoog scoren op de beide cultuureducatie-indicatoren presenteren veelal ook hoog op de indicator 'publieksbereik'.

2 Positie cultuureducatie binnen de instelling

Bij de indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling' gaat het om de integratie van cultuureducatietaken in de bedrijfsvoering en de organisatie. Belangrijke vraagstukken zijn welke personele en financiële inzet de instelling pleegt. Bij de indeling is (indien mogelijk) gekeken naar budget, personele inzet, maar ook de plek in de aanvraag, de aandacht voor cultuureducatie in de aanvraag en in hoeverre cultuureducatie geïntegreerd is in de instelling.

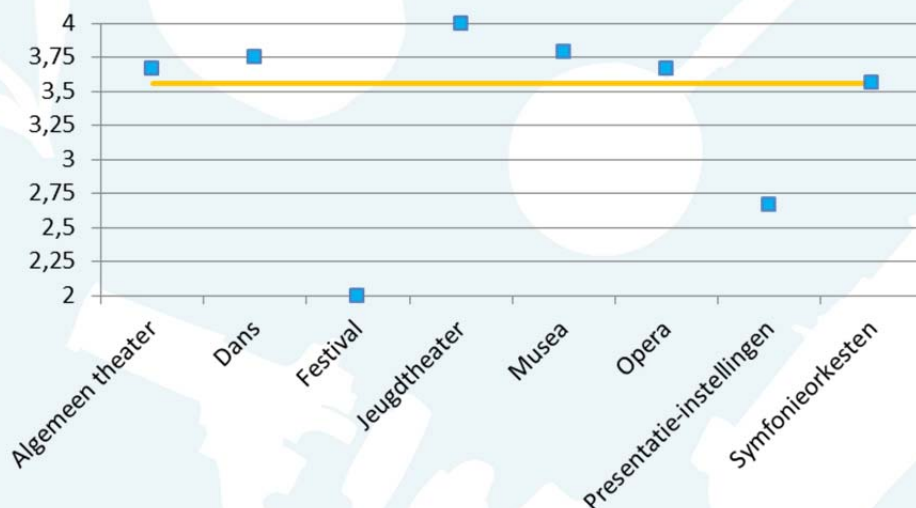
In de volgende tabel is te zien dat 15% van de instellingen een minder dan gemiddelde positie geeft aan cultuureducatie, 26% geeft een gemiddelde positie en 58% geeft cultuureducatie een meer dan gemiddelde positie binnen de instelling.

Tabel 31 Score indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling'

Categorie	#	%
1. Cultuureducatie staat buiten de organisatie. Er is een beperkte inzet voor cultuureducatie.	3	4%
2. Er is een kleine inzet voor cultuureducatie.	8	11%
3. De instelling heeft ervaring met en plannen voor cultuureducatie, maar worstelt ermee.	18	26%
4. De instelling heeft cultuureducatie geïntegreerd in de instelling en heeft plannen.	29	41%
5. De instelling heeft kennis en kunde met cultuureducatie en heeft interessante plannen op dit gebied.	12	17%
Subtotaal	70	100%
Niet ingedeeld, wegens gebrek aan gegevens	1	
Totaal	71	

Er zijn duidelijke verschillen tussen de artikelen als het gaat om de positie van cultuureducatie binnen de organisatie. Jeugdtheatergezelschappen scoren het beste. Ook musea, dans-, theater- en operagezelschappen scoren meer dan gemiddeld. Symfonieorkesten scoren gemiddeld. Presentatie-instellingen en met name festivals scoren beduidend lager dan de andere instellingen.

Grafiek 2 Gemiddelde 'positie cultuureducatie binnen de instelling' naar artikel

3 Doelstelling cultuureducatie

Bij de indicator 'inhoudelijke doelstelling cultuureducatie' is in beeld gebracht in hoeverre de instelling cultuureducatie vooral instrumenteel benadert of meer inhoudelijk. De aandacht voor cultuureducatie is instrumenteel als dit gebeurt omdat dit moet van de subsidiërende overheid of om meer publiek te bereiken. De focus ligt dan vooral op het nut voor de eigen instelling. De aandacht is meer inhoudelijk als er een bredere doelstelling wordt nagestreefd, bijvoorbeeld het bijdragen aan cultureel burgerschap. De focus ligt dan meer op een bredere maatschappelijke doelstelling en is dan soms aan een ideële missie van de instelling verbonden.

In de volgende tabel is te zien dat 30% van de instellingen geen doel of louter een intern doel nastreeft met haar activiteiten voor cultuureducatie. 39% van de instellingen heeft een breder geformuleerd doel, 20% streeft meerdere doelen na en bij 11% behoort cultuureducatie tot de missie van de organisatie.

Tabel 32 Score indicator 'doelstelling cultuureducatie'

Categorie	#	%
1. De instelling heeft geen doel mbt cultuureducatie (het is een verplichting).	4	6%
2. De instelling richt zich met cultuureducatie vooral op de eigen instelling.	17	24%
3. De instelling streeft een breder doel na met cultuureducatie.	28	39%
4. De instelling streeft meerdere doelen na met cultuureducatie.	14	20%
5. De doelstellingen van cultuureducatie sluiten aan bij de missie van de instelling.	8	11%
Totaal	71	100%

Er blijken geen significante verschillen tussen de verschillende soorten instellingen, kijkend naar artikel, type en omvang.

Alle instellingen tezamen scoren gemiddeld 3,07.

4 Samenwerking op gebied van cultuureducatie

Bij de indicator 'samenwerking op het gebied van cultuureducatie' is gekeken naar in hoeverre de instelling efficiëntie, kwaliteit en bereik nastreeft door middel van samenwerking. Bij de indeling in de categorieën is gekeken naar de inzet op gebied van samenwerking, vertaald naar het aantal soorten samenwerkingspartners. Het gaat hierbij dus niet alleen om het aantal samenwerkingspartners, maar de verscheidenheid in deze samenwerkingspartners. Bij de indeling is gekeken in hoeverre men buiten de eigen instelling kijkt. Een instelling met relatief weinig partners, maar die wel samenwerkt met verschillende soorten partners, bijvoorbeeld het onderwijs, de gemeente, andere culturele instellingen, intermediairs en Centra voor Jeugd en Gezin, scoort hoger dan een instelling die met alle basisscholen in de eigen gemeente samenwerkt, maar verder met niemand.

In de volgende tabel is te zien dat 20% van de instellingen niet of beperkt samenwerkt. 14% van de instellingen heeft slechts één soort samenwerkingspartners, terwijl 58% met meerdere typen partners samenwerkt.

Tabel 33 Score indicator 'samenwerking op het gebied van cultuureducatie'

Categorie	#	%
1. Er wordt niet samengewerkt.	3	4%
2. Er wordt mondjesmaat samengewerkt met één groep partners.	17	24%
3. Er wordt (veel) samengewerkt, maar met maar één groep partners.	10	14%
4. Er wordt samengewerkt met twee groepen partners.	22	31%
5. Er wordt samengewerkt met spelers in het culturele veld en daarbuiten (bv. onderwijs, sociale instellingen).	19	27%
Totaal	71	100%

Er blijken geen significante verschillen tussen de verschillende soorten instellingen, kijkend naar artikel, type en omvang.

Alle instellingen tezamen scoren gemiddeld 3,52.

5 Evaluatie van cultuureducatie

Bij de indicator 'evaluatie van cultuureducatie' gaat het om kwaliteitszorg rond cultuureducatie. Bij de indeling in de categorieën is gekeken naar de wijze van evaluatie, of dit structureel is, met wie er wordt geëvalueerd en hoe de resultaten van de evaluatie worden gebruikt.

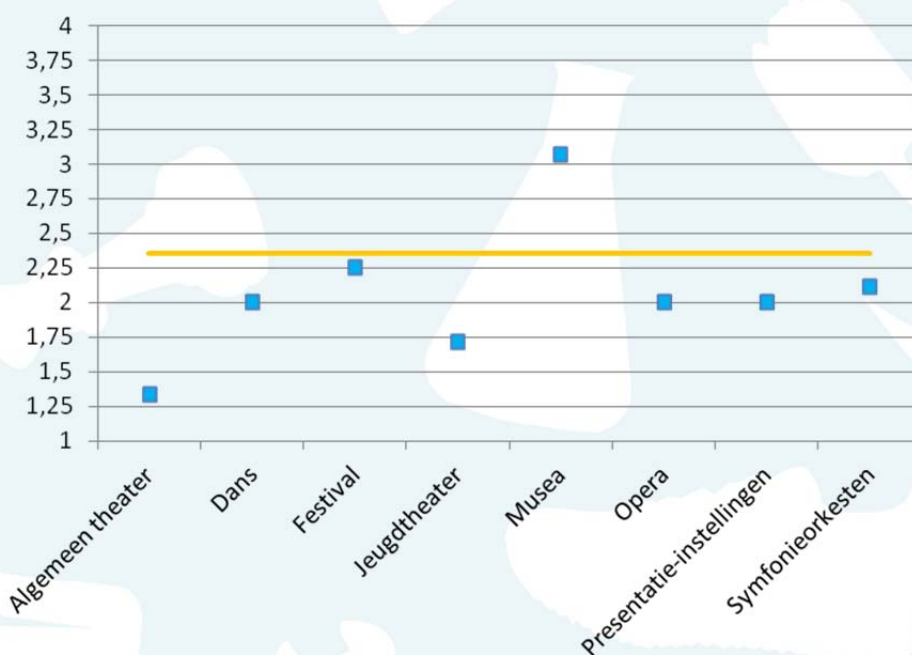
In de volgende tabel is te zien dat maar liefst 41% van de instellingen haar cultuureducatieve activiteiten niet evalueert. 22% van de instellingen heeft de middelste score en 23% evalueert boven gemiddeld.

Tabel 34 Score indicator 'evaluatie van cultuureducatie'

Categorie	#	%
1. Er wordt niet geëvalueerd.	30	41%
2. Er wordt ongestructureerd, incidenteel geëvalueerd. De resultaten worden amper gebruikt.	8	11%
3. Er wordt op een enigszins verantwoorde manier geëvalueerd en de resultaten worden mondjesmaat ingezet.	16	22%
4. Er wordt op een verantwoorde manier geëvalueerd. De resultaten worden gebruikt.	12	16%
5. Er wordt voortdurend geëvalueerd en bijgesteld op basis van de resultaten.	5	7%
Totaal	71	100%

Presenterende instellingen scoren hoger op de indicator evaluatie dan festivals. Producerende instellingen scoren het laagst. Dit is ook te zien in de verschillen tussen de artikelen. Musea scoren boven gemiddeld. Festivals, dans-, operagezelschappen, presentatie-instellingen en symfonieorkesten scoren iets onder het gemiddelde. Jeugdtheater en algemene theatergezelschappen scoren het slechtste.

Grafiek 3 Gemiddelde 'evaluatie van cultuureducatie' naar artikel

6 Indicatoren vergeleken

In de volgende tabel staan de gemiddelde scores van de verschillende indicatoren. Op de indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling' scoren de instellingen het beste. Ook op de indicator 'samenwerking op het gebied van cultuureducatie' scoren de instellingen relatief hoog. Op de indicator 'evaluatie van cultuureducatie' is de score het laagst.

Tabel 35 Gemiddelde scores indicatoren cultuureducatie

Indicator	Gemiddelde
Indicator 'positie cultuureducatie binnen de instelling'	3,56
Indicator 'samenwerking op het gebied van cultuureducatie'	3,52
Indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (binnen school)'	3,20
Indicator 'inhoudelijke doelstelling cultuureducatie'	3,07
Indicator 'bereik cultuureducatieve activiteiten (buiten school)'	2,93
Indicator 'evaluatie van cultuureducatie'	2,35

Bijlage IV Tabellen behorend tot hoofdstuk 4 Talentontwikkeling

Tabel 36 Deelnemers aan activiteiten voor talentontwikkeling

Deelnemers	#	%
Primair onderwijs	0	0%
Voortgezet onderwijs	4	10%
Kunstvakonderwijs	36	88%
Jonge professionele kunstenaars	39	95%
Vrije tijdskunstenaars	9	22%
Subtotaal	41	100%
Niet onderscheiden	4	9%
Totaal	45	100%

Tabel 37 Samenwerkingspartners op het gebied van talentontwikkeling

Samenwerkingspartners	#	%
Kunstvakonderwijs	33	73%
Podia	12	27%
Onderwijs, anders dan kunstvakonderwijs	10	22%
Kunstenaars en kunstenaarscollectieven	6	13%
Productiehuizen en productieplatforms	7	16%
Musea	2	4%
Gemeenten	1	2%
Sponsors	2	4%
Samenwerkingspartners onbekend	1	2%
Geen samenwerkingspartners	6	13%
Anders	20	44%
Totaal	45	100%

Tabel 38 Doel samenwerking voor talentontwikkeling

Doel samenwerking	#	%
Platform aanbieden	31	69%
Producers	19	42%
Impulsen voor kwaliteitsverhoging	19	42%
Marketing	8	18%
Totaal	45	100%

Tabel 39 Samenwerking met het kunstvakonderwijs naar artikel

Artikel	Aantal instellingen dat samenwerkt met kunstvakonderwijs	Percentage instellingen dat samenwerkt met kunstvakonderwijs (t.o.v. de instellingen met aandacht voor talentontwikkeling binnen het artikel)
Opera	3	100%
Symfonieorkesten	9	100%
Dans	4	100%
Jeugdtheater	6	86%
Algemeen theater	5	56%
Presentatie-instellingen	3	50%
Festival	2	50%
Ondersteunende instelling	1	33%
Totaal	33	73%

Tabel 40 Doelgroep is studenten van het kunstvakonderwijs per artikel

Artikel	Aantal instellingen dat zich richt op studenten van het kunstvakonderwijs	Percentage instellingen dat zich richt op studenten van het kunstvakonderwijs (t.o.v. de instellingen met aandacht voor talentontwikkeling binnen het artikel)
Algemeen theater	9	100%
Symfonieorkesten	9	100%
Dans	4	100%
Jeugdtheater	6	86%
Festival	3	75%
Opera	2	67%
Presentatie-instellingen	3	50%
Ondersteunende instelling	0	0%
Totaal	45	80%

Tabel 41 Aantal instellingen met doorstroom naar de grote zaal per artikel

Artikel	Aantal instellingen met doorstroom naar de grote zaal	Percentage instellingen met doorstroom naar de grote zaal (t.o.v. de instellingen met aandacht voor talentontwikkeling binnen het artikel)
Algemeen theater	8	89%
Ondersteunende instelling	2	67%
Opera	2	67%
Festival	2	50%
Dans	2	50%
Jeugdtheater	2	29%
Symfonieorkesten	1	11%
Presentatie-instellingen	0	0%
Totaal	19	42%

Tabel 42 Aantal instellingen die taken van een 'productiehuis'-functie kent per artikel

Artikel	Aantal instellingen waarbij zichtbaar is dat zij een 'productiehuis'-functie hebben	Percentage instellingen waarbij zichtbaar is dat zij een 'productiehuis'-functie hebben (t.o.v. de instellingen met aandacht voor talentontwikkeling binnen het artikel)
Dans	3	75%
Algemeen theater	6	67%
Opera	2	66%
Jeugdtheater	4	57%
Symfonieorkesten	4	44%
Ondersteunende instelling	1	33%
Festival	1	25%
Presentatie-instellingen	1	17%
Totaal	22	49%

Bijlage V Indicatoren talentontwikkeling

Voor talentontwikkeling zijn 3 indicatoren ontworpen, die achtereenvolgend in deze bijlage worden beschreven.

1 Bereik talentontwikkeling

Bij de indicator 'bereik talentontwikkeling' is gekeken naar doelgroepen (en of deze voornamelijk intern zijn gericht, dus op eigen deelnemers, dan wel extern, worden er talenten van buiten aangetrokken), naar de verschillende activiteiten, de variatie hierbinnen en het bereik ervan (aantal deelnemers).

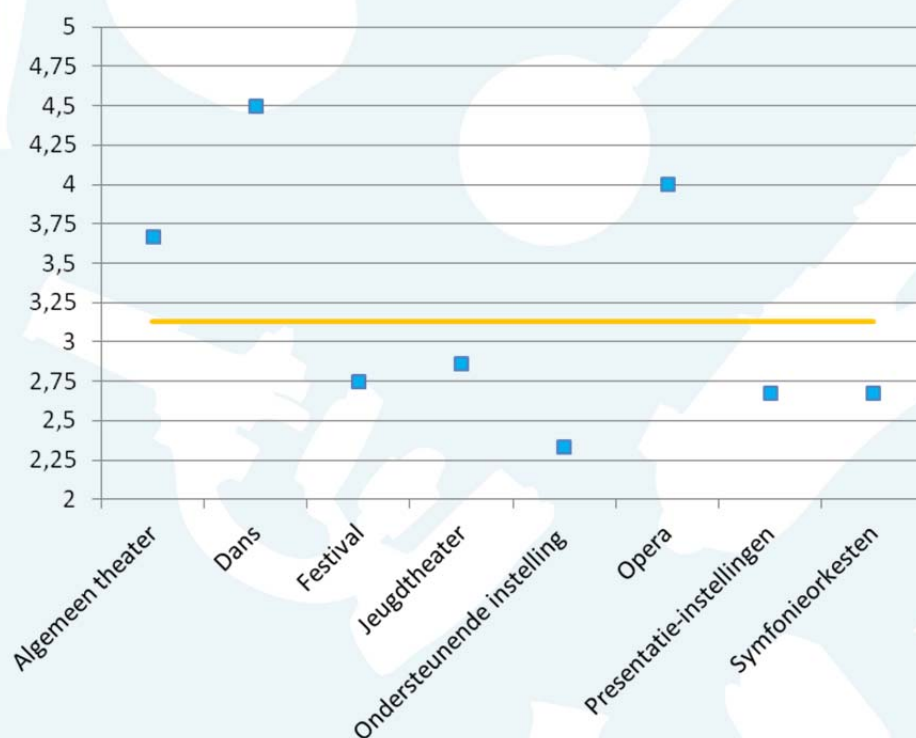
30% van de instellingen heeft minder dan een gemiddeld bereik met haar activiteiten op het gebied van talentontwikkeling. 36% scoort gemiddeld en nog eens 36% scoort meer dan gemiddeld.

Tabel 43 Score indicator 'bereik talentontwikkeling'

Categorie	#	%
1. Het bereik is erg beperkt (weinig activiteiten) en er worden niet verschillende doelgroepen onderscheiden. (intern gericht)	5	11%
2. Er zijn een paar soorten activiteiten voor enkele doelgroepen (vooral intern gericht).	8	18%
3. Er zijn verschillende soorten activiteiten voor verschillende doelgroepen. Niet per definitie alleen voor de eigen deelnemers.	16	36%
4. Er is een rijker aanbod aan activiteiten voor verschillende doelgroepen voor deelnemers zowel binnen als buiten de eigen organisatie.	8	18%
5. Er is een weldoordacht activiteitenplan voor verschillende doelgroepen, voor deelnemers zowel binnen als buiten de eigen organisatie.	8	18%
Totaal	45	100%

Het bereik van de activiteiten op het gebied van talentontwikkeling verschilt per artikel. In de volgende grafiek is te zien dat dans- en operagezelschappen zeer hoog scoren. Ook algemene theatergezelschappen scoren meer dan gemiddeld. Jeugdtheatergezelschappen, festivals, presentatie-instellingen en symfonieorkesten scoren minder goed. De ondersteunende instellingen, ofwel de postacademische werkplaatsen scoren het laagst.

Grafiek 4 Gemiddelde score indicator 'bereik talentontwikkeling' naar artikel

2 Samenwerking talentontwikkeling

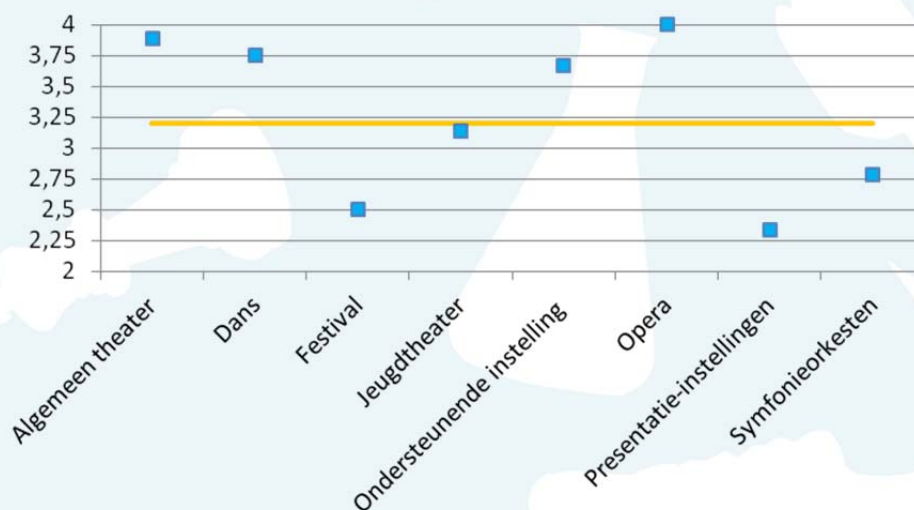
Bij de indicator 'samenwerking talentontwikkeling' is gekeken naar de verschillende samenwerkingspartners, waaronder het kunstvakonderwijs, de wijze waarop samengewerkt wordt en de intensiviteit van deze samenwerking. Bij de indeling in de categorieën is gekeken naar de inzet op gebied van samenwerking, vertaald naar het aantal soorten samenwerkingspartners. Het gaat hierbij dus niet alleen om het aantal samenwerkingspartners, maar ook om de verscheidenheid in deze samenwerkingspartners. Bij de indeling is gekeken in hoeverre men buiten de eigen instelling kijkt. Een instelling met relatief weinig partners, maar die wel samenwerkt met verschillende soorten partners, bijvoorbeeld het kunstvakonderwijs, universiteiten, andere culturele instellingen (binnen en buiten de eigen discipline) en intermediairs, scoort hoger dan een instelling die met veel culturele instellingen binnen de eigen discipline (bv film) samenwerkt, maar verder met niemand.

Tabel 44 Score indicator 'samenwerking talentontwikkeling'

Categorie	#	%
1. Er wordt niet samengewerkt.	4	9%
2. Er wordt mondjesmaat samengewerkt met één groep partners.	9	20%
3. Er wordt (veel) samengewerkt, maar met maar één groep partners.	12	27%
4. Er wordt samengewerkt met twee groepen partners.	14	31%
5. Er wordt samengewerkt met spelers in het culturele veld en daarbuiten (bv. Onderwijs, sociale instellingen).	6	13%
Totaal	45	100%

De culturele instellingen werken in verschillende mate samen op het gebied van talentontwikkeling. De volgende grafiek toont dat de podiumkunstinstanties die zich met algemeen theater, dans en opera bezig houden, zeer goed scoren op samenwerking rond talentontwikkeling. Daarnaast blijken de postacademische instellingen het meest gevorderd op dit gebied. Jeugdtheaters scoren iets onder gemiddeld, terwijl symfonieorkesten, festivals en presentatieinstellingen achteraan bungelen.

Grafiek 5 Gemiddelde score indicator 'samenwerking talentontwikkeling' naar artikel

3 Kwaliteit talentontwikkeling

Bij de indicator 'kwaliteit talentontwikkeling' is gekeken naar enkele inhoudelijke variabelen van kwaliteit: de doorstroom van talenten, de mogelijkheden die de instelling kan bieden (kwaliteitszorg) en, indien van toepassing, of de rol van de productiehuis is overgenomen. Bij de indeling van deze indicator is gelet op de mogelijkheden die geboden worden aan talenten door de kwaliteit van de activiteiten. Dus is er de mogelijkheid voor de talenten om door te stromen naar de grote zaal, grote musea, grote festivals om onder het grote publiek te komen? Maar ook

of er talenten zijn die doorstromen dankzij deze instelling? Welke activiteiten worden er geboden en zijn deze gevarieerd, waardoor een talent zich op verschillende aspecten kan ontwikkelen?

Een derde deel van de instellingen biedt weinig tot geen zicht op kwaliteit. Daar is weinig doorstroom voor de deelnemers naar de grote zaal. Bij 39% van de instellingen wordt er goede tot uitstekende zicht op kwaliteit geboden en is er veel doorstroom naar de grote zaal.

Tabel 45 Score indicator 'kwaliteit talentontwikkeling'

Categorie	#	%
1. Weinig kwaliteit, alleen korte projecten, geen doorstroom.	3	7%
2. Beetje kwaliteit, er is mondjesmaat doorstroom.	6	14%
3. Gemiddelde kwaliteit, er is soms doorstroom, trajecten duren langer.	14	32%
4. Kwaliteit is goed, er is doorstroom, functie van kleine productiehuisen lijkt overgenomen te worden.	12	27%
5. Kwaliteit is heel goed. Deelnemers stromen door, de functie van kleine productiehuisen is overgenomen.	9	21%
Subtotaal	44	100%
Niet ingedeeld omdat er niets in het activiteitenplan stond over de kwaliteit.	1	
Totaal	45	

Er zijn geen significante verschillen tussen de verschillende soorten instellingen, kijkend naar artikel, type en omvang.

Alle instellingen tezamen scoren gemiddeld 3,41.

4 Indicatoren talentontwikkeling vergeleken

Bij een vergelijking van de drie indicatoren blijkt dat de instellingen gemiddeld het hoogst scoren op de indicator 'kwaliteit talentontwikkeling' (3,41). Dat betekent dat de kwaliteit het beste is geregeld t.o.v. het bereik en de samenwerking. Op de indicator 'samenwerking talentontwikkeling' wordt gemiddeld een 3,20 gescoord. De indicator 'bereik talentontwikkeling' scoort gemiddeld een 3,13, het laagste van de drie indicatoren op het gebied van talentontwikkeling.

Tabel 46 Gemiddelde scores indicatoren talentontwikkeling

Indicator	Gemiddelde
Indicator 'kwaliteit talentontwikkeling'	3,41
Indicator 'samenwerking talentontwikkeling'	3,20
Indicator 'bereik talentontwikkeling'	3,13

